

Hietala Jonna ja Lindvall Carola

**ATSA - ASUMINEN TUETTUNA SAAVUTUKSENA AM-
MATTI**

ATSA-asuntolassa asuvien nuorten kokemuksia ja ajatuksia

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Marraskuu 2010

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Sosiaali- ja terveysalan yksikkö	Aika Marraskuu 2010	Tekijä/tekijät Hietala Jonna & Lindvall Carola
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn nimi ATSA – ASUMINEN TUETTUNA, SAAVUTUKSENA AMMATTI ATSA-asuntolassa asuvien nuorten kokemuksia ja ajatuksia		
Työn ohjaaja Pekola Juha	Sivumäärä 59 + 4	
Työelämäohjaaja Eteläaho Anne		
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia ATSAssa asuvien nuorten kokemuksia ATSAn toiminnasta ja kartoittaa heidän tyytyväisyyttään ATSA-asuntolassa asumisesta. Työmme tarkoituksena on myös selvittää mitä nuoret ajattelevat hyvinvoinnista ja tulevaisuudesta.</p> <p>ATSA on Kokkolan ammattiopiston tiloissa toimiva asuntola syrjäytymisvaarassa oleville nuorille. ATSAn tarkoituksena on antaa nuorille kokonaisvaltaista tukea elämänhallintataitojen kehittämisessä ja näin auttaa nuoria ammattiin valmistumisessa. ATSAn tavoitteena on ennaltaehkäistä opiskeluiden keskeyttämistä ja sosiaalista syrjäytymistä sekä tukea jo syrjäytymisvaarassa tai syrjäytymiskierteessä olevien nuorten asumista, itsenäistymistä, elämänhallinnan kehittymistä, arjessa selviytymistä sekä terveitä elämäntapoja ja sosiaalisia taitoja.</p> <p>Opinnäytetyön kohderyhmänä olivat ATSAssa mukana olevat, toisen asteen opistoissa opistoissa opiskelevat nuoret. Aineisto kerättiin puolistrukturoidun kyselylomakkeen avulla, jossa yhdeksältä nuorelta tiedusteltiin heidän taustojaan, ajatuksiaan hyvinvoinnista, koulunkäynnistä ja tulevaisuudesta. Lisäksi kartoitettiin nuorten ajatuksia ATSasta ja sen vaikutuksista nuoriin. Kyselyt toteutettiin kevään 2010 aikana ja aineisto analysoitiin sisällönanalyysin avulla.</p> <p>Tulosten mukaan nuoret viihtyvät ATSAlla yleisesti ottaen hyvin. ATSAn vaikutus heidän koulunkäyntiinsä näkyy poissaolojen vähenemisenä sekä opiskelumotivaation lisääntymisenä. Nuoret olivat tyytyväisiä ATSAlla järjestettävään toimintaan, eivätkä olleet halukkaita vaikuttamaan siihen. Nuorten mukaan hyvinvointi on terveyttä ja hyvää oloa sekä taloudellista turvaa jota saadaan koulutuksen myötä. Nuorten tulevaisuudensuunnitelmat liittyivätkin opiskeluun ja ammatinhankintaan, töihin menoon ja perheen perustamiseen.</p>		
Asiasanat Elämänhallinta, nuorisotyö, nuoruus ja opiskelu		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES	Date September 2010	Author Hietala Jonna & Lind- vall Carola
Degree programme Degree Programme in Social Work		
Name of thesis ATSA – SUPPORTED LIVING, OCCUPATION AS ACHIEVEMENT Experiences and Thoughts of Youngsters who Live in ATSA		
Instructor Pekola Juha		Pages 59 + 4 appendices
Supervisor Eteläaho Anne		
<p>The purpose of this thesis is to explore how youngsters, who live in ATSA, experience ATSA's activities and how satisfied are they with living at ATSA. The aim of this thesis is also to find out what youngsters think about wellbeing and future.</p> <p>ATSA is a dormitory for youngsters who are in the risk of dropout. The objective of ATSA is to give comprehensive support for youngsters in developing their life control abilities, and help them to graduate. ATSA's priority is preventing suspension of studies and social alienation. ATSA's priority is also to support youngsters in living and becoming independent, enhancement of life control, in coping with everyday life, in healthy ways of life and in social abilities.</p> <p>Target group of this thesis are youngsters who live in ATSA and study in upper secondary level institutions. There were nine youngsters in target group, who were from 16 to 21 years old. Survey was executed at spring 2010. Material was collected by using semi-structured questionnaire. Material was analyzed by the content analysis method. In the questionnaire we asked the youngsters about their backgrounds and thoughts about wellbeing, about school and about future. We also asked youngsters thoughts about ATSA and how ATSA has affected their lives.</p> <p>According to results youngsters enjoyed being at ATSA and the effect of ATSA shows as reduction of non-appearances and also in increasing of motivation. Youngsters were satisfied with activities and did not want to influence on them. According to youngsters wellbeing is health, feeling well and economic security that one gets from education. Studying, getting graduated, getting a job and having family were thoughts that youngsters had concerning their future.</p>		
Key words Adolescence, life control, studying, youth work		

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 MITÄ ON NUORUUS?	3
2.1 Nuorten ongelmia	3
2.1.1 Ahdistunut nuori	3
2.1.2 Masentunut nuori	4
2.1.3 Päihteiden käyttö nuoruusiässä	6
2.1.4 Syömishäiriöt nuoruusiässä	7
2.1.5 Nuoren itsetuhoisuus	7
2.1.6 Nuoren nettiriippuvuus	8
3 NUOREN ELÄMÄNHALLINTA	10
3.1 Nuorten vapaa-aika	11
3.2 Sosiaalisten suhteiden merkitys nuoruudessa	11
4 NUORISOTYÖ	13
4.1 Nuorisotyön kehitys Suomessa	14
4.2 Kunnallinen nuorisotyö	15
4.2.1 Avoin nuorisotyö, ns. avointen ovien toiminta	16
4.2.2 Erityisnuorisotyö	17
4.2.3 Työpajatoiminta	18
4.3 Järjestötoiminta nuorisotyössä	19
4.4 Nuorisotyöntekijän koulutus ja ammatilliset vaatimukset	20
4.5 Nuorisotyöntekijä moniammatillisessa tiimissä	22
5 AIKUISEN TUEN MERKITYS NUORELLE	24
5.1 Perheen ja kodin merkitys lapsuudessa ja nuoruudessa	24
5.2 Itsetunnon vahvistaminen	25
5.3 Rutiinit ja arjen vuorovaikutussuhteet	25
5.4 Murrosikäinenkin tarvitsee vanhempia	26
5.5 Ammatillaisen tuen merkitys nuorelle	27

6 NUORTEN AMMATILLINEN KOULUTUS	28
6.1 Ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen	28
6.2 Nuorten viihtyminen koulussa	29
7 ATSA – ASUMINEN TUETTUNA, SAAVUTUKSENA AMMATTI	31
7.1 Mikä ATSA?	31
7.2 Mitä ATSA:ssa tehdään?	32
7.3 VAT-analyysi	33
8 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	34
9 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	36
9.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelmat	36
9.2 Tutkimuksen kohderyhmä	37
9.3 Kyselylomakkeen rakenne	37
9.4 Aineiston analysointi	38
9.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	39
10 TULOKSET	41
10.1 Nuorten taustat	41
10.2 Koulu	42
10.3 Vapaa-aika	43
10.4 ATSan vaikutus ja viihtyvyys ATSAlla	44
11 JOHTOPÄÄTÖKSET	47
11.1 Tutkimukseen osallistuneiden nuorten taustat	47
11.2 Hyvinvointi nuorten kokemana	47
11.3 Nuorten kouluviihtyvyys ja ATSan vaikutukset koulunkäyntiin	48
11.4 Nuorten tyytyväisyys vapaa-ajankäyttöön	48
11.5 ATSan vaikuttavuus	49
11.6 Nuorten tulevaisuuden suunnitelmat	51
12 POHDINTA	52
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Nuoruus ikäkautena on fyysisten, psyykkisten sekä sosiaalisten haasteiden ja muutosten aikaa. Nuori pyrkii itsenäistymään ja vahvistamaan minäkuvaansa. Nämä tekijät vaikuttavat nuoren elämään kokonaisvaltaisesti ja tuottavat usein jonkin asteisia ongelmia jollain elämän alueella. Yhteiskunnan jatkuvien muutosten myötä myös nuoruuden haasteet muuttuvat jatkuvasti. Ammatillisen koulutuksen jälkeen nuorten tavoitteena on yleensä työllistyminen, mutta aina työllisyystilanteesta ei ole varmuutta. Epätietoisuus tulevaisuudesta saattaa ajaa nuoren elämään tässä hetkessä, suunnittelematta tulevaisuuttaan, minkä myötä hän ajautuu erilaisiin ongelmiin.

ATSA on nuorten tuettu asumisyksikkö, jonka nimi muodostuu sanoista asuminen tuetuna, saavutuksena ammatti. ATSA aloitti toimintansa projektina kevätlukukaudella 2008 ja muuttui vakiintuneeksi palveluksi syksyllä 2009. Kevääseen 2010 asti ATSA on toiminut Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän alaisena palveluna, mutta muuttui syyslukukaudella 2010 Keski-Pohjanmaan sosiaalipsykiatrisen yhdistyksen alaiseksi palveluksi. ATSA:n kohderyhmänä on toisen asteen opistoissa opiskelevat nuoret, joilla on elämänhallinnallisia ongelmia, jotka vaikuttavat opiskeluun. ATSA:n tavoitteena on tukea nuoria heidän elämäntilanteessaan, ja näin edistää ammattiin valmistumista ja itsenäistymistä.

Suoritimme työharjoittelujakson kevätlukukaudella 2008 ATSAssa, joka oli juuri aloittanut toimintansa. ATSA:n työntekijöillä oli jo aiemmin syntynyt ajatus opinnäytetyöstä, jota he ehdottivat meille. Työmme tavoitteet muotoutuivat hiljalleen yhteistyössä työntekijöiden kanssa. Opinnäytetyössämme tutkimme ATSAssa asuvien nuorten kokemuksia ja toiveita ATSA:n toiminnasta. Lisäksi kartoitimme nuorten ajatuksia hyvinvoinnista ja tulevaisuudesta. Näin halusimme nostaa nuorten äänet kuuluviin, jotta heidän toiveensa otettaisiin vielä paremmin huomioon toimintaa kehitettäessä. Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen, sillä nuorten hyvinvointia ja syrjäytymisen ehkäisyä on alettu korostaa entistä enemmän yhteiskunnallisissa keskusteluissa ja nuorten rooli palveluiden suunnittelussa on kasvanut.

Hankimme aineiston työtämme varten nuorille osoitetun puolistrukturoidun kyselylomakkeen avulla. Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen. Tuomme työsämme esille yleisimpiä nuoruudessa esiintyviä ongelmia, jotka vaikuttavat nuoren elämänhallintaan ja vastuulliseksi aikuiseksi kasvamiseen. Teoriaosuudessa kerromme nuorten ammatillisesta koulutuksesta sekä opintojen keskeyttämiseen liittyvistä tekijöistä. Käsittelemme myös nuorisotyön kehitystä ja eri muotoja sekä nuorisotyöntekijän roolia nuoren elämässä. Työmme avainkäsitteiksi ovat muodostuneet elämänhallinta, nuorisotyö, nuoruus ja opiskelu.

2 MITÄ ON NUORUUS?

Nuoruutta voidaan sanoa siirtymävaiheeksi lapsuudesta aikuisuuteen, jolloin ihminen kasvaa sekä fyysisesti, psyykkisesti, että sosiaalisesti. Nuoruuden pituus vaihtelee yksilöittäin ja kulttuureittain, joten sitä on vaikeaa rajata tiettyihin ikävuosiin. (Niemi 2001, 12 - 13.)

2.1 Nuorten ongelmia

Yhteiskunnan muuttumisen myötä myös nuoruus on kokenut monia muutoksia. Jatkuvan kehityksen ja muutoksen myötä luodaan jatkuvasti uusia mahdollisuuksia, mutta samalla myös haasteita (Niemi 2001, 14). Nykyisessä myöhäismodernissa yhteiskunnassa nuoruus on ikäjaksona keskimäärin pidempi kuin ennen, mutta samalla nuoret voivat saman ikäisinä elää aivan erilaisissa elämäntilanteissa. Nuoruus alkaa aiemmin kuin ennen, minkä myötä nuoret omaksuvat aikuismaisia elämäntapoja, kuten alkoholin käyttöä, entistä aiemmin. Nykyisessä nopeasti muuttuvassa ympäristössä jatkuvuuden kokemus, identiteetin kehittymisen perusta, on uhattuna, ja riskeiltä on vaikea välttyä. Ammatillisen koulutuksen jälkeen nuori haluaa yleensä työllistyä, mutta nykyään työllisyystilanteesta ei ole varmuutta. Tulevaisuuden ennustamattomuus saattaa johtaa siihen, että nuori ei kykene suunnittelemaan tulevaisuuttaan, minkä seurauksena hän saattaa ajautua erilaisiin ongelmiin. (Kautonen 2003, 8 - 9.)

2.1.1 Ahdistunut nuori

Ahdistus on ajoittain osa meidän kaikkien elämää, ja ahdistuksen kokeminen kuuluu nuoren normaaliin kehitykseen. Jos ahdistus on kuitenkin voimakasta, pitkäaikaista ja usein toistuvaa, ei ole kyse tavallisesta ahdistuksesta. Tutkimusten mukaan 5 - 15 prosenttia nuorista kärsivät erilaisista ahdistuneisuushäiriöistä. Ahdistuneisuushäiriöt ovatkin tavallisimpia nuorten mielenterveydenhäiriöistä. Ahdistuneisuushäiriöihin kuuluu

pelko-oireiset häiriöt, paniikkihäiriö, ahdistuneisuushäiriö, pakko-oireinen häiriö, ero-ahdistushäiriö ja traumaperäiset häiriöt. Lähes aina ahdistunut nuori kärsii useasta ahdistushäiriöstä samanaikaisesti. Usein ahdistuneisuushäiriöstä kärsivällä nuorella on myös jokin muu mielenterveyden ongelma. (Fröjd, Kaltiala-Heino, Ranta, Von der Pahlen & Marttunen, 2009, 8; Ranta & Rantanen 2010; Väestöliitto 2010.)

Nuoruusikä on merkittävä riskivaihe erilaisten ongelmien, kuten myös ahdistuneisuuden, syntymiselle, koska nuoren elämä on täynnä muutoksia: keho muuttuu ja elinpiiri sekä sosiaaliset kontaktit laajenevat. Nuoruusiässä tietoisuus muiden ajattelusta kasvaa ja itsensä vertaaminen muihin altistaa ahdistukselle. (Fröjd ym. 2009, 8.)

Ahdistuneisuuteen kuuluu sekä psyykkisiä, fyysisiä, että sosiaalisia oireita. Fyysiset oireet ilmenevät vatsakipuina, päänsärkynä, huimauksena, pyörrytyksenä, sydämentykytyksinä, vapinana sekä hikoiluna. Psykkiset oireet ilmenevät ajatusten ja tunteiden tasolla, ja niihin kuuluvat pelot ja paniikkituntemukset. Sosiaaliset ongelmat näkyvät nuorten elämässä vaikeuksina solmia kaveruussuhteita. Neuvottomuus tai turhautuneisuus ahdistavassa tilanteessa saattaa purkautua myös aggressiivisena käyttäytymisenä, kun nuori pyrkii kontrolloimaan ahdistavaa tilannetta. (Fröjd ym. 2009, 12.)

2.1.2 Masentunut nuori

Nuoruusiässä masennus on osittain tyypillinen reaktio. Mielialanvaihtelut ja tilapäinen masennus ovatkin osa murrosikää, mutta lääketieteellisessä kielenkäytössä masennuksella eli depressiolla tarkoitetaan pitkäkestoista ja voimakasta alakuloisuutta. Masennus voidaan jakaa lievään, keskivaikeaan tai vaikeaan masennukseen. Lievä masennus kestää vähintään kaksi viikkoa. Oireet häiritsevät ja vaikuttavat jonkin verran jokapäiväisiin toimiin ja ihmissuhteisiin. Keskivaikea masennus vaikeuttaa huomattavasti jokapäiväisiä toimia ja sosiaalisia suhteita. Vaikea masennus voidaan jakaa kahteen eri taudin kuvaan. Toiseen niistä liittyy psykoottisia oireita, toiseen ei. Kouluterveyskyselyjen mukaan keskivaikeaa tai vaikeaa masennusta esiintyy 17 - 18 prosentilla yläluokilla opiskelevista tytöistä ja kahdeksalla prosentilla samanikäisistä pojista. Suomessa mielenterveyden häiriöt ovat yleisimpiä koululaisten terveysongelmia, ja masennustilat

yleisimpiä mielenterveyden ongelmia. Nuoruusiässä ihmisellä on vielä rakentumaton identiteetti, ja hänen saattaa olla vaikea kohdata uusia ja vaikeita asioita. Nuorilla esiintyy erilaisia psykiatrisia häiriöitä noin kaksinkertainen määrä lapsiin verrattuna. Masennus saattaa olla osa laajempaa mielenterveysongelmaa, tai se voi esiintyä yksinään. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilen 2003, 257; Karlsson & Marttunen 2007a, 5; Karlsson & Marttunen 2007b, 5; Väestöliitto 2010; Nieminen & Nivala 2001, 8, 10 - 11.)

Erilaiset psyykkiset oireet saattavat ilmetä jo lapsuudessa, mutta vaikeimmat masennusoireet havaitaan usein vasta murrosiässä. Masennuksen oireita voivat olla apatia, elämäntahdon ja mielenkiinnon menettäminen, sisäisen tyhjyyden kokemus tai rauhattomuus. Masennuksen myötä itsetunto ja itseluottamus heikentyvät. Pitkittänyt masennus ilmenee usein keskittymisvaikeuksina sekä vaikeuksina suoriutua omaan arkeen kuuluvista asioista. Nuori saattaa kokea koulusta suoriutumisen liian vaikeaksi eikä näe merkitystä omalle elämälleen. Masentuneen uni on katkonaista, ja hän tuntee jatkuvaa väsymystä, joka ei ole suhteessa siihen, kuinka paljon hän nukkuu. Masennuksen oireita voivat olla myös jatkuvat ruumiilliset oireet, kuten vatsakivut ja päänsärky. Nuori saattaa olla ärtynyt ja riidellä perheenjäsenten ja ystävien kanssa normaalia enemmän. Myös ilkeältä, irralliset seksisuhteet tai liiallinen päihteidenkäyttö voivat olla oireita masennuksesta. Masentunut nuori saattaa purkaa pahaa oloaan kiusaamalla muita. (Aaltonen ym. 2003, 257; Väestöliitto 2010; Karlsson & Marttunen 2007a, 6.)

Sairastuminen masennukseen on yleensä seurausta monien tekijöiden yhteisvaikutuksista. Masennuksen esiintyminen suvussa lisää alttiutta sairastua masennukseen. Nuoret, joilla on fyysisiä sairauksia, ovat alttiita sairastumaan myös masennukseen. Masennukselle altistavat myös varhaisissa kiintymyssuhteissa koetut laiminlyönnit, läheisen menetys, väkivalta, hyväksikäyttö ja sosiaalisen tuen puute. Masennukseen sairastuminen on todennäköisempää silloin, kun nuori ei saa positiivista palautetta lähiympäristöltään. Kasvattajien liian kovat vaatimukset ja positiivisen palautteen puute saavat nuoren tuntemaan, ettei häntä hyväksytä sellaisenaan, ja nuori saattaa lopettaa hyväksynnän ja arvostuksen etsimisen. Myös persoonallisuuden piirteet ja temperamentti yhdistetään masennukseen sairastumisen alttiuteen. (Aaltonen ym. 2003, 260; Karlsson & Marttunen 2007b, 8 - 9.)

2.1.3 Päihteiden käyttö nuoruus iässä

Alkoholi on nuoruusiässä, aivan kuin aikuisiässäkin, merkittävin päihde Suomessa. Suomessa yleisesti käytettyjä huumeita ovat kannabistuotteet, amfetamiini ja ekstaasi, buprenorfiini sekä bentsodiatsepiinilääkevalmisteet. Suomessa huumeiden käytön aloittamisella ja runsaalla humalajuomisella on selvä yhteys, ja alkoholia käytetään usein huumeiden käytön ohessa. Huumausaineiden käyttö yleistyi Suomessa koko 1990-luvun ajan. 2000-luvulla sekä alkoholin, tupakan että huumeiden käyttö on vähentynyt nuorten keskuudessa ja samalla kokonaan raittiiden nuorten määrä on kasvanut. Kuitenkin vertailevissa tilastoissa myös nuorten kohdalla näkyy, että humalahakuisuus on hyvin syvällä suomalaisessa alkoholikulttuurissa (Helve 2002, 70). Tutkimusten mukaan ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien humalajuominen on tavallisempaa kuin lukiossa opiskelevien nuorten. (Fröjd ym. 2009, 17 - 18.)

Päihteiden käytöllä on haitallisia vaikutuksia sekä mielenterveyteen että fyysiseen kehitykseen. Erityisesti huumeiden käyttöön liitettävät mielenterveyden häiriöt ovat lisääntyneet viime vuosina maassamme merkittävästi. Aivojen kehitys on nuoruusiässä voimakasta. Tällöin aivoissa kehittyy impulssikontrolli, motivaatio, informaation käsittelykyky ja ihmissuhteiden ylläpitämiseen tarvittavat kyvyt. Päihteet vaikuttavat keskushermostoon, siis myös aivoihin. Nuoruusiässä runsaan päihteiden käytön seurauksena nämä aivojen kehityksen osa-alueet voivat häiriintyä, ja esimerkiksi nuoruusiälle tyypillinen impulsiivinen käyttäytyminen ei menekään ohi aikuisiässä. (Fröjd ym. 2009, 19 - 20.)

Pitkälle kehittyneen päihdeongelman hoitaminen on hidasta ja vaikeaa. Samoin päihteiden käytön aiheuttamia vakavia yksilöllisiä ja yhteiskunnallisia haittoja on vaikeaa ehkäistä. Siksi tehokkaaseen ehkäisevään päihdetyöhön panostaminen on erityisen tärkeää. (Ehkäisevän päihdetyön käsikirja 1999, 12, 14.)

Päihteiden käytön aloittaminen nuoruusiässä altistaa päihdehäiriöille myöhemmin. Mitä aikaisemmin nuori on aloittanut päihteidenkäytön, sitä varmemmin päihteitä käytetään aikuisiässä usein ja paljon. Päihteitä käyttävä nuori altistuu väkivallalle, suojaamattomalle seksille, ajoneuvon ajamiselle päihtyneenä ja omaisuusrikoksille varmemmin kuin raitis nuori. Lisäksi päihteiden käyttö lisää poissaoloja koulusta sekä ammatillisen kou-

lutuksen tai lukion keskeyttämistä ja vaikeuttaa näin myös myöhemmän koulutuspaikan saamista. (Fröjd ym. 2009, 19.)

2.1.4 Syömishäiriöt nuoruusiässä

Syömishäiriöt kuuluvat psykosomaattisiin kehon ja mielen sairauksiin. Syömishäiriötä on vaikeaa tunnistaa, koska sairastuminen tapahtuu pikkuhiljaa ja etenee hitaasti eikä normaalin ja häiriintyneen syömisen välinen rajanveto ole helppoa. Syömishäiriötä sairastava pyrkii myös salaamaan oireensa. Sairaus todetaan usein vasta siinä vaiheessa, kun se alkaa haitata normaalia arkea. Tunnistamista vaikeuttaa myös se, että syömishäiriöstä kärsivien oletetaan usein olevan sairaalloisen laihoja, vaikka vain pieni osa syömishäiriöistä sairastavista täyttää aliravitsemuksen kriteerit. Suurin osa sairastuneista on joko normaali- tai ylipainoisia. (Keski-Rahkonen, Charpentier & Viljanen 2008, 11; Syömishäiriöliitto-Syli ry, 2010a & Syömishäiriöliitto-Syli ry, 2010b.)

Syömishäiriöstä voidaan puhua vasta, kun oireet alkavat selvästi haitata joko fyysistä terveyttä tai arkista toimintakykyä (Keski-Rahkonen ym. 2008, 11). Sairastuneelle syöminen ei enää kuulu luonnollisesti osaksi päivärytmiä, vaan hänen elämässään siihen liittyy pakkoa, hallinnan tunteen menettämistä, pelkoa, kieltäytymistä, itseinhoa sekä ahdistusta. Sairastuneen käyttäytyminen muuttuu epänormaaliksi ruoan, painon ja liikunnan suhteessa. Sairastuneen käsitys itsestään ja omasta kehostaan on yleensä vääristynyt. (Syömishäiriöliitto-Syli ry, 2010a & Syömishäiriöliitto-Syli ry, 2010c.)

2.1.5 Nuoren itsetuhoisuus

Itsetuhoisuus ilmenee nuoruudessa epäsuorana tai suorana itsetuhokäyttäytymisenä. Epäsuoraan itsetuhoisuuteen kuuluu toistuva itseään vaarantavan riskin ottaminen, johon ei kuulu tiedostettua tarkoitusta vahingoittua. Tällaista epäsuoraa itsetuhoisuutta on esimerkiksi sairauden hoidon laiminlyönti, liikenteessä tapahtuva riskinotto ja päihteiden väärinkäyttö. Suora itsetuhoisuus ilmenee itsemurha-ajatuksina tai itsemurhayrityk-

sinä. Noin 10 - 25 prosentilla nuorista on väestötutkimusten mukaan ollut itsemurha-ajatuksia. Nuoremmilla on itsetuhoisuutta esiintynyt vähemmän kuin varttuneemmilla nuorilla, ja tytöillä noin kaksi kertaa enemmän kuin pojilla. Itsetuhoisuuteen vaikuttavat biologiset, psykologiset, sosiaaliset ja yhteiskunnalliset tekijät, ja nuorten itsetuhokäyttäytyminen liittyy usein mielenterveyden häiriöihin, etenkin masentuneisuuteen. (Marttunen 2004.)

Suurin osa kuolemaan päätyneistä itsetuhoisista nuorista ei ole kuulunut minkäänlaisen avun piiriin, ja sen vuoksi itsetuhoisuuden tunnistaminen on äärettömän tärkeää (Grönvall 2009). Nuori alkaa harvoin itse puhua itsetuhoajatuksistaan, joten asiasta tulee kysyä nuorelta suoraan. Puheeksi ottaminen voi helpottaa vaikeita tunteita ja luoda toivoa. Lyhytaikaisiinkin itsetuhoisiin ajatuksiin tulee suhtautua vakavasti, sillä kriisin syvyys ja voimakkuus ovat merkittävämpiä riskitekijöitä kuin sen kesto. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2008.)

2.1.6 Nuoren nettiriippuvuus

Nettiriippuvuudella tarkoitetaan riippuvuutta, joka voi syntyä useaan internetissä tapahtuvaan toimintaan, kuten pelaamiseen, sähköpostiin tai keskustelupalstoihin. Aivan kuten muutkin riippuvuudet, se on monimuotoinen kokoelma eri syistä aiheutuvia ongelmia. Nettiriippuvainen ei kykene säätelemään käyttäytymistään, ja riippuvuus valtaa pikkuhiljaa koko tavallisen elämän alle (Egger & Rautenberg 1996, 7). Suomessa nettiriippuvuudesta on tehty vasta suhteellisen vähän tutkimuksia, vaikka internetin käytön lisääntymisen myötä myös riippuvuuden oletetaan lisääntyneen viime vuosina ja lisääntyvän edelleen. Missään maassa ei vielä ole saatu paljon tietoa nettiriippuvaisten määrästä, ja olemassa olevat tutkimukset perustuvat pääasiassa internetissä kerättyihin aineistoihin. On myös vaikeaa määritellä, missä riippuvuuden raja kulkee. (Koivisto, 2009; MTV3 2010; Peltoniemi 2006b.)

Hälyttäviä merkkejä nettiriippuvuudesta voivat olla seuraavan tietokoneenkäytön ajankohdan suunnitteleminen aina etukäteen, syyllisyydentunteet, levottomuus, ajantajun menetys, ärtyminen sekä se, että muut alkavat mainita liiasta internetin käytöstä. Fyysi-

siä oireita nettiriippuvuudesta ovat lihasjännitys, kuten niska-, selkä-, ranne-, ja päänsärky, pahoinvointi sekä silmien valo- ja säteilyärsytys. (Egger ym. 1996, 7; Peltoniemi 2006a; Peltoniemi 2006b.)

Yleensä nettiriippuvuus korjaantuu pikkuhiljaa itsestään muiden elämänalueiden tullessa merkityksellisemmiksi. Kuten muissakin riippuvuuksissa, paranemisprosessin tärkein askel on ongelman myöntäminen, jotta paranemisprosessi pääsee alkamaan. Ystävien ja perheen tuki edistää paranemista. Tärkeintä ei ole netinkäytön lopettaminen kokonaan vaan sen rajoittaminen. (Mykkänen 2006.)

3 NUOREN ELÄMÄNHALLINTA

Oman elämän koossa pitäminen eli elämänhallinta on keskeisessä asemassa yksilön hyvinvointia tarkasteltaessa. Elämänhallinta on yksilön kykyä sopeutua ja selviytyä sekä kokea elämänsä merkitykselliseksi vaikeissakin elämäntilanteissa. Nuoren elämänhallinnassa suuressa roolissa ovat lähellä olevat aikuiset, perhe, ystävät ja koulu. Elämänhallinnan käsite voidaan jakaa sisäiseen tai ulkoiseen elämänhallintaan. Sisäinen elämänhallinta on ihmisen kykyä sopeutua odotettuihin tai odottamattomiin olosuhteisiin ja tilanteisiin. Siihen kuuluvat tavat, joilla ihminen luo elämäänsä sisältöä, järjestystä ja tarkoitusta. Sisäistä elämänhallintaa voidaan tavoitella erilaisten välineiden kautta, joita ovat mm. harrastukset, sosiaaliset suhteet ja perhe. Vahvaa elämänhallintakykyä on mielekästä elämänkulkua ylläpitävien tavoitteiden luominen, asioille omistautuminen sekä kyky ponnistella tavoitteiden saavuttamiseksi. Ulkoinen elämänhallinta tarkoittaa sitä, kuinka yksilö tuntee itse vaikuttavansa elämänsä olosuhteisiin. Siihen kuuluu kyky ohjailta omaa elämäänsä niin, että siihen eivät vaikuta haitallisesti ulkoiset, itsestä riippumattomat tai odottamattomat tekijät. Ulkoinen elämänhallinta käsittää myös yksilön itselleen asettamat päämäärät ja tavoitteet, kuten koulutus ja ammatti. Parhaimmillaan ulkoinen elämänhallinta tarkoittaa aineellisesti ja henkisesti turvattua elämää. Keskeisiä asioita ulkoisen elämänhallinnan tavoittelussa ovat esimerkiksi koulutuksen, oman asunnon tai ajokortin hankkiminen. (Harinen, Lehtonen, Soininen & Vesivalo 1998, 10 - 11; Aaltonen ym. 2003, 185 - 186.)

Syrjäytymisen yhteydessä tulee tarkastella elämänhallintaa, ja huomioon tulee ottaa yksilön valmiudet tiedostaa ja ratkaista omaan elämäntilanteeseensa liittyviä ongelmia. Mikäli ihminen ei pysty itse tiedostamaan ongelmiansa laatua tai kykene muuttamaan tilannettaan omin avuin, hän syrjäytyy. Yksilöltä saattaa puuttua omaan elämänhallintaan tarvittavia pääomia, kuten sosiaalisia taitoja tai tietoa koulutusmahdollisuuksista ja työpaikoista. Yksilön epäonnistuessa toistuvasti tämä supistaa elämänhallintaan tarvittavaa pääomaa. (Harinen ym. 1998, 11.)

3.1 Nuorten vapaa-aika ja harrastukset

Nuoren vapaa-aika on koulun tai työn ulkopuolista aikaa, joka ei kulu läksyjen tai koti- töiden tekemiseen. Muiden elämänvaiheiden aikana ihmisellä on enemmän vastuuta kuin nuoruudessa, ja nuoruudessa ihmisellä on eniten vapaa-aikaa ja mahdollisuuksia. Vapaa-ajasta muodostuukin nuorille erittäin tärkeä hyvinvoinnin lähde. Vapaa-ajalla nuorelle tarjoutuu tilaisuuksia irrottautua muualla kohdattavista rooliodotuksista, ja silloin hänellä on mahdollisuus jonkin oman ja tärkeäksi koetun asian tekemiseen. Vapaa-aika on tärkeää sosiaalisen hyväksymisen, itsetunnon kehittymisen ja identiteetin kehittymisen näkökulmista. Nuorten vapaa-ajan viettotavat vaikuttavat siihen, millaiseksi heidän aikuisuutensa muodostuu, koska vapaa-ajalla kehitetään elämäntaitojen kannalta keskeisiä kykyjä ja selviytymisstrategioita. (Aaltonen ym. 2003, 205 - 206; Savela 2007, 11.)

Koti, koulu ja organisoidut vapaa-ajan ympäristöt ovat tärkeitä osallisuuden opettelemisen ja edistämisen paikkoja. Harrastukset muodostavat merkittävän oppimiskentän ja ovat kodin ja koulun rinnalla yhä merkittävämpi kasvattaja. Nuoret itse tuovat usein esille harrastusten merkityksistä kysyttäessä sosiaaliset keskustelu- ja vuorovaikutustaidot, itsenäistymisen, oman elämän hallinnan kehittymisen, ryhmässä toimimisen ja toisten ohjaamisen harjoittelun. Harrastusten myötä kehittyvät myös esiintymisvarmuus, kuntoilu, rentoutuminen ja ajankäytön organisointi. Harrastukset antavat aineksia myös toimimiseen erilaisten ihmisten kanssa. Harrastusten myötä nuori voi saada uusia ystäviä ja kokea kuuluvansa johonkin yhteisiin asioita tavoittelevaan ryhmään. (Aaltonen ym. 2003, 205 - 206, 215; Sosiaaliportti 2009.)

3.2 Sosiaalisten suhteiden merkitys nuoruudessa

Sosiaaliset suhteet ovat ihmisten välisiä vuorovaikutussuhteita, joita voidaan kuvata käyttäytymisen muotoina, jotka ilmenevät niin myönteisinä kuin kielteisinäkin. Ne kuuluvat tärkeänä osana ihmisen hyvinvointiin nuoruudessa (Heikkinen 2010, 133). Ihmissuhteet sekä niiden muodostamat sosiaaliset verkostot liittyvät tärkeänä osana ihmisen

psykkiseen hyvinvointiin elämän kaikissa vaiheissa. Vaikka perhe on avainasemassa nuoren sosiaalisten suhteiden ja vuorovaikutustaitojen kehityksessä, on vertaisryhmään kuulumisenkin kehityksen kannalta erittäin tärkeää. Lisäksi vertaissuhteet ovat tärkeitä sosiaalisten ja emotionaalisten tarpeiden tyydyttäjiä. (Hallinen 2010, 7 - 10.)

Ystävyysuhteet ovat intensiivisiä, kahdenkeskisiä ja vastavuoroisia ihmissuhteita. Läheiset ystävyysuhteet ovat tärkeitä emotionaalisen tuen ja turvan tarjoamisen vuoksi, ja ne luovat pohjan nuoren henkiselle hyvinvoinnille ja tasapainoisen persoonallisuuden kehittymiselle. Lisäksi ystävyysuhteet tukevat koulu-uran siirtymävaiheita ja ovat yhteydessä parempiin koulusaavutuksiin. Nuorilla, joilla on myönteisiä ystävyysuhteita, on havaittu olevan parempi itsetunto, he ovat sosiaalisia, ja heillä on vähemmän tunne-elämän ongelmia kuin nuorilla, joilla ei ole läheisiä ystävyysuhteita. (Hallinen 2010, 11 - 12.)

4 NUORISOTYÖ

Suomi on yksi niistä harvoista Euroopan maista, joissa nuorisotyö on lakiin perustuvaa. Yhteisöllisyys ja yhteisvastuu, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen ovat nuorisolain toimeenpanon lähtökohdat (Opetusministeriö 2010). Nuorisolain mukaan nuorisotyön olennaiset tehtävät ovat nuorten aktiivisen kansalaisuuden ja sosiaalisuuden edistäminen, nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukeminen sekä heidän kasvu- ja elinolojen parantaminen. Aktiivisen kansalaisuuden tavoitteena on kehittää nuorten tavoitteellista toimintaa yhteiskunnassa, luoda edellytykset jokaiselle nuorelle osallistumiseen ja omaan harrastukseen sekä se, että nuoret äänestäisivät valtakunnallisissa vaaleissa yhtä aktiivisesti kuin muu väestö. Nuorten sosiaalista vahvistumista edistetään suuntaamalla nuorille toimenpiteitä, joilla nuorten elämäntaidot paranevat. Sosiaalinen vahvistaminen on toimintaa, joka on kohdennettu nuorille, jotka ovat syrjäytymisen riskiryhmässä. Toiminta voi olla työpajatoimintaa, jolla pyritään vähentämään nuorten työttömien määrää, tai ehkäisevää huumetyötä, jolla vähennetään nuorten huumeiden käyttöä ja kokeilua. Tehostamalla hallituksen nuoriin kohdistuvaa sukupuolipolitiikkaa pyritään parantamaan nuorten kasvu- ja elinoloja samalle tasolle muiden väestöryhmien kanssa. Tavoitteen saavuttamista seurataan nuorten elinoloindikaattorien avulla. (Aaltonen 2007, 12, 28 - 29.)

Nuorisolain ikämäärittely on väljä, sillä nuorella voidaan tarkoittaa kaikkia alle 29 vuotta täyttäneitä. Voidaan siis todeta, että kuntien, järjestöjen ja seurakunnan nuorisotyön kohteita ovat lapset ja lapsiperheet, ”varsinaiset nuoret” eli 13 - 17 vuotiaat sekä täysi-ikäiset, 18 - 28 vuotiaat, nuoret aikuiset. Tämä ikämäärittelmä mahdollistaa myös sen, että toimijaryhmät saavat itse määritellä ikärajan piiristä oman kohderyhmänsä. (Cederlöf 2007, 44; Aaltonen 2007, 24.)

Opetusministeriö vastaa nuorisotyön ja -politiikan kehittämisestä. Tehtävää hoitavaa opetusministeriön kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikkaosaston 12 työntekijän nuorisoyksikkö. Lääninhallitukset vastaavat alueellisesti nuorisotyön ja -politiikan kehittämisestä ja paikallistasolla sen sijaan kunnat. Nuorisotyötä rahoitetaan pääosin veikkaus- ja raha-arpajaispeliä voittovaroilla. (Opetusministeriö 2010.)

4.1 Nuorisotyön kehitys Suomessa

Nuorisotyön selvimmät juuret ovat jo 1800-luvun kristillisessä työssä ja kansalaisjärjestöjen nousussa. Nimikkeet nuorisotyö ja nuorisotyöntekijä yleistyivät kuitenkin vasta 1940-luvulla. 1900-luvun alkupuolella, ennen kuin nuorisotyö ammatillistui, harjoitettiin nuorten toiminnan järjestämistä, toiminnan ohjausta ja nuorten toimintaa mahdolliseksi tekevää organisointia sekä nuorten toimintaan puuttumista. Tätä voidaan ainakin väljästi nimittää nuorisotyöksi. Tällaisissa tehtävissä toimivat vapaaehtoisesti tai työnsä yhteydessä eri alojen toimijat, kuten opettajat, papit, upseerit ja eri aatteellisten yhdistysten aktiivitoimijat. 1900-luvun alussa kansalaisjärjestöissä kehitettiin nuorisotoiminnan ja -työn muotoja, kuten kerhoja, nuorisotiloja, harrastus- ja ryhmätoimintaa, liikunta, kulttuuri- ja opintotoimintaa, tiedotusta ja neuvontaa, retkiä, matkoja sekä hui- ja työtoimintaa. Nämä perusmuodot ovat tuttuja myös nykyisessä nuorisotyössä, vaikka niiden muoto, sisältö ja nimitykset ovat osittain muuttuneetkin. Nuorisotyön varhaismuodoissa voidaan erottaa sisällöltään ja tavoitteiltaan samoja asioita, kuten nuorten ohjausta, toimintaan kannustamista ja tukemista sekä nuorten kontrollia ja toimintaan puuttumista. Toisen maailmasodan aikana luotiin perusta järjestöjen yhteistyölle nuorisotyössä ja valtion tuki nuorisotyölle lisääntyi kunnissa ja järjestöissä heti sodan jälkeen. (Cederlöf 2007, 23 - 25.)

Virallinen nuorisotyön koulutus alkoi valtion ja kirkon tuella 1940-luvulla. Kunnallinen nuorisotyö lisääntyi kunnissa 1950-lukuun mennessä ja 60-luvulla nuorisotyöstä tuli muodollisesti erityisala, joka erottui kouluopetuksesta sekä sosiaali- ja lastensuojelusta. (Cederlöf 2007, 23 - 25.)

1970-luvulla nuorisotyölaki tuli voimaan, mikä virallisti nuorisotyön aseman Suomessa. Nuorisotyön lainsäädäntöä on uudistettu tämän jälkeen muutamia kertoja, noin kymmenen vuoden välein. 70-luvulla korostui myös kuntien rooli nuorten oman toiminnan edellytysten luojana. Nuorisojärjestöt vastasivat itse toiminnan järjestämisestä, mutta kunnat tukivat toiminnan rahoittamisessa ja rakentamalla nuorisotiloja. Nuorisotoiminta oli 70-luvulla yhteiskunnallisesti aktiivista ja nuoriso otti poliittisesti kantaa. (Cederlöf 2007, 23 - 25.)

80-luvulla nuorten aktiivinen järjestötoiminta kuitenkin hiipui ja muuttui yksilökeskeisemmäksi ja kulutushakuisemmaksi. Nuoriso otti näkyvimmin kantaa rauhanaatteeseen ja ympäristökysymyksiin. Perinteinen työjako eli kunta edellytysten luoja ja nuorisjärjestöt toimijana ei enää toiminut tai ollut ”ajan tasalla”. Osa nuorisotyöstä suuntautui tällöin nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn ja haki kumppaneita sosiaali-, terveys- ja koulutoimesta. Marginalisoituvista nuorista tuli monissa kunnissa nuorisotyön tärkein kohde. Nuorisotyö ikään kuin ennakoi tietämättään tulevaisuutta, sillä 1990-luvun talouskriisin keskellä syrjäytyvien nuorten tukeminen oli entistä tärkeämpää ja uusia nuorisotyön työmuotoja tarvittiin. Pääkaupunkiseudulla nuorisoasiankeskuksen kulttuuritoimintaa kehitettiin kohti sellaisia muotoja, että ne vetäisivät mukaan myös syrjäytymisvaarassa olevia nuoria kulttuuriseen toimintaan. (Silvennoinen 2001, 23.)

Vuonna 2006 voimaan tullut nuorisolaki korvasi silloisen nuorisotyölain. 2000-luvun lähestyessä, nuorisotyön muodot moninaistuivat muun muassa erilaisten projektien myötä. Vuoteen 2006 mennessä kunnallinen nuorisotyö vahvistui osassa kunnista; kuitenkin kolmasosassa kunnista nuorisotoimi oli heikossa asemassa. (Cederlöf 2007, 23 - 25.)

4.2 Kunnallinen nuorisotyö

Nuorisotyö ja -politiikka ovat kunnan tehtäviä. Kunnat, nuorisoyhdistykset ja muut nuorisotyötä tekevät järjestöt vastaavat nuorisotyön toteuttamisesta. Nuorisotyön palveluja tuotetaan myös alueellisesti yhteistyössä muiden kuntien kanssa. Kunnalliseen nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut tai muita toimintamuotoja, jotka vastaavat paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin. Nuorisotyötä toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä paikallisten viranomaisten sekä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa. (Opetusministeriö 2010.)

Julkisessa nuorisotyössä on kolme keskeistä muotoa: avointen ovien toiminta, erityisnuorisotyö ja työpajatoiminta. Neljäntenä toimintatyyppinä voidaan pitää niitä toimintamuotoja, jotka räätälöidään yhteiskunnan muutoksen ja nuorten tarpeiden mukaan. Nuorille järjestetään toimintaa nuorisotaloissa ja -tiloissa tai esimerkiksi liikuntasaleissa ja luonnossa. Kunnissa on yleensä varattu kiinteitä tiloja nuorisotyölle. Kuntatietokeskuksen verkkosivujen mukaan kunnissa on noin 1 000 nuorisotilaa ja noin 240 työpajaa. Osallisuusryhmiä, kuten nuorisovaltuustoja, on noin 170. Kunta onkin merkittävin nuorisopalveluiden tuottaja, jonka tehtävänä on parantaa nuorten elinoloja sekä luoda edellytykset nuorten kansalaistoiminnalle. Nuoret ovat kuntien tulevaisuuden tekijöitä, joten heidän hyvinvoinnistaan huolehtiminen on myös kunnan elinehto. Kuntien nuorisotyö on edelleen perusluonteeltaan ennaltaehkäisevää, täydentävää ja palvelevaa toimintaa, vaikka 90-luvun talousahdinko korostikin erityisnuorisotyötä syrjäytyvien nuorten auttamiseksi. Nuorisotyö on suunnattu kaikille nuorille ja sen keskeisimpänä tavoitteena on ongelmien ehkäiseminen ja suojeleminen vaikeuksiin ajautumiselta. Korjaavaa ja suojelevaa työtä tehdään myös muilla toimialoilla, kuten sosiaali- ja terveystoimessa sekä yksityisissä organisaatioissa. (Silvennoinen 2001, 23; Puura 2010.)

Laadukas kunnallinen nuorisotyö tulee olla tietoinen nuorten tarpeista ja tavoitteista sekä mahdollistaa niiden mukaisesti palveluita ja toimintaa avoimesti kaikille nuorille tai teemallisesti tietyille ryhmille. Nuorisotyö seuraa nuorten toimintaa ja tarjoaa yksittäisille nuorille luottamuksellista tukea ja ohjausta. Tarvittaessa voidaan tehdä myös puuttuvia interventioita nuorten elämään. Kunnan nuorisotyö tulee edistää nuorten mahdollisuuksia sekä nuorisosioiden huomiointia ja niihin vaikuttamista päätöksenteossa ja muiden toimijoiden piirissä. (Cederlöf 2004, 53.)

4.2.1 Avoin nuorisotyö, ns. avointen ovien toiminta

Nuorisotaloja alettiin rakentaa Suomessa sotien jälkeen. 1950- ja 60-luvulla nuorisotalo alkoi eristyä omaksi ikäryhmäkseen läntisissä teollisuusmaissa. Nuoret alkoivat aiheuttaa järjestyshäiriöitä toreilla ja ostoskeskusten liepeillä, mikä johti nuoret pois kadulta – keskusteluun, jotta nuoret saataisiin kadulta pois terveempien harrastusten piiriin. Tähän tarpeeseen vastattiin kehittämällä avoimia nuorisotiloja, joista ensimmäinen,

Haka-kerho, perustettiin Helsinkiin vuonna 1957. (Cederlöf 1998, 59 - 60; Kemppinen 1999, 40 - 41.)

Avoin nuorisotyö on kokonaisvaltaista ja nimenomaan olemassa vain nuorisotyötä varten. Avointen ovien nuorisotoiminnalla tarkoitetaan nuorisotoimintaa, johon jokaisella nuorella on mahdollisuus osallistua. Avoimella nuorisotyöllä pyritään vastaamaan ajassa ilmeneviin tarpeisiin ja kehittymään niiden mukaan. Sanalla nuorisotyö viitataan nuorisolaissa ja nuorisopolitiikassa pääasiassa avoimeen nuorisotyön toimintaan ja sille läheisiin yhteistyömuotoihin. Avoimelle nuorisotyölle on tunnusmerkillistä sen yleisyys, nuorten etujen yleinen painottuminen, osallistumisen vapaaehtoisuus sekä painottuminen nuorten vapaa-ajalle. Harvinaista on, että avoimessa nuorisotyössä esiintyisi kontrolloivaa puuttumista nuorten elämään. Silloin kuin sitä tapahtuu, on se yhteistyössä muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa. Avointen ovien toiminta tarjoaa kaikille nuorille paikan, jonne mennä sovittuina aikoina, yleensä nuorisotalossa ja -tiloissa tai niiden ulkopuolella. (Cederlöf 1998, 59 - 60; Kemppinen 1999, 40 - 41.)

Avointen ovien toiminnassa keskeisintä on se, että toiminta pyrkii nuoren omaehtoiseen toimintaa ja siinä painottuvat tukevat ja ehkäisevät tavoitteet. Vaikka nuoret saavat tukea ja niin sanotusti konsultointia ongelmiinsa, ei toiminta painotu varsinaisesti ongelmien hoitoon. Avoin nuorisotyö on ongelmattomuuden edellytysten ja mahdollisuuksien ylläpitoa. Keskeistä työssä on nuorten kansalaistoiminta. Työ on taloudellisesti edullista ja kehittymismahdollisuudet ovat avoimet. Julkinen sektori ja seurakunnat ovat perinteisesti toimineet avointen ovien periaatteella, mutta myös järjestöt ovat alkaneet pitää oviaan auki kaikille halukkaille nuorille. (Cederlöf 1998, 59 - 60; Kemppinen 1999, 40 - 41.)

4.2.2 Erityisnuorisotyö

Alkuaikoina erityisnuorisotyötä nimitettiin jengityöksi. Seurakunnat palkkasivat ensimmäiset jengityöntekijät vuonna 1946 partioimaan katuja sekä luomaan yhteyksiä nuoriin ja heidän jengeihinsä. Erityistyöntekijöiksi heitä alettiin kutsua vasta 1960-70-

lukujen vaihteessa. Suomen erityisnuorisotyöntekijöistä on puolet edelleen seurakuntien palveluksessa. Alkuaikojen jengityössä oli keskeistä nuorten kiihtyneiden tunteiden, rauhattomuuden ja keskinäisten väkivaltaisuuksien hillitseminen. Nuorisorikollisuuden ja vandalismin kasvu sekä vaikea huumeongelma pakottivat kaupungit tehostamaan nuorisotyön toimintamuotojaan. Vuonna 1972 jengityöntekijän nimike korvattiin erityisnuorisotyöntekijän nimellä. (Kemppinen 1999, 44 - 45.)

Julkisen sektorin erityisnuorisotyön tavoitteet ovat edistää nuorten kasvamista ja sopeutumista yhteiskuntaan sekä toimia vaikeissa elämäntilanteissa olevien nuorten edustajina. Erityisnuorisotyö kohdistuu pääsääntöisesti niiden nuorten auttamiseen, jotka elävät riskiolosuhteissa, ovat erilaisille vaaratilanteille alttiita tai ovat jo joutuneet vaikeuksiin. (Kemppinen 1999, 44 - 45.)

Etsivä nuorisotyö on kohtaamista tiettyjen ihmisryhmien arkielämän toiminta-areenoilla sekä matalakynnyksisiä palvelupisteitä. Tavoitteena on luoda kontakti ihmisiin, jotka hyötyisivät palveluista mutta eivät osaa, voi, tahdo tai halua hakeutua nykyiseen palvelujärjestelmään. Saavuttamalla kontakti näihin ihmisiin voidaan joko antaa välitöntä apua tai ohjata asiakkaita muiden palveluiden pariin. Työskentelemällä toiminta-alueilla, jotka ovat asiakkaille luontevia, on mahdollisuus havainnoida ja ymmärtää paremmin heidän elämäntilannettaan ja olosuhteitaan kokonaisuudessaan. (Allianssi 2004.)

4.2.3 Työpajatoiminta

Työpajatoiminnan juuret ovat jo 1980-luvulta. Toiminta aloitettiin nuorten työttömyyden ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi yhdistämällä nuorisotyön ja työhallinnon tavoitteita ja menetelmiä. 1990-luvun laman aikana työpajatoiminnasta muodostui yksi merkittävimmistä nuorille suunnatuista työvoimapolitiikan toimista. Tämän jälkeen työpajatoiminta on todettu hyväksi menetelmäksi nuorten elämänhallinnan tukemisessa. Nykyään työpajatoiminta on hätäaputyöllistäjän sijasta, työssä oppimisen ja yksilöllisten valmennus- ja kuntoutuspalveluiden tuottaja. Työpajoista on kehittynyt myös toiminta-

keskuksia, jotka auttavat ja tukevat monipuolisesti nuorta hänen oman elämänpolkunsa löytämisessä. Työpajajakson voivat olla osa nuoren omaa urasuunnitelmaa ja parhaimmillaan johtaa ammatilliseen koulutukseen tai oppisopimukseen. Koska pajoissa pyritään usein tukemaan nuoren elämän monia osa-alueita, vaaditaan pajoissa työskenteleviltä ohjaajilta moniammatillisia valmiuksia tukea nuorta. Yhteistyö työpajojen ja ammatillisten oppilaitosten, oppisopimuskoulutuksen sekä nuorten yrittäjätoiminnan kanssa on tarpeen. Myös viranomaisten yhä tiiviimpi yhteisyö on välttämätöntä. Työpajojen asiakkaat koostuvat nuoriso-, sosiaali- ja opetustoimen sekä työhallinnon lähettämistä nuorista, joilla on yksilöllisiä ja eriasteisia tarpeita. Eniten työpajoille ohjatut nuoret ovat työvoimatoimiston asiakkaita. Nuorten työpajatoiminnan kohderyhmiä ovat:

1. Peruskoulun päättövaiheessa olevat nuoret, joilla on motivaatio-ongelmia jatko-opiskeluun tai epävarmuutta koulutusvalinnassa.
2. Ammatillisen koulutuksen aloittaneet nuoret, joilla on motivaatio- tai oppimisongelmia tai tarvetta elämisen taitojen tukemisessa.
3. Koulutuksen ja työn ulkopuolelle jo jääneet nuoret, joilla on taustalla rikkonainen koulutusura ja mahdollisesti monia yrityksiä ja keskeytyksiä.
4. Toisen asteen tutkinnon suorittaneet, jotka pyrkivät saamaan työkokemusta kiinnittyäkseen työ- ja jatkokoulutusmarkkinoille.

Työpajatoiminta on toimintamuoto, joka sijoittuu koulutuksen ja työelämän sekä perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen välille. Työpajatoiminnan tavoitteena on edistää nuorten työssä oppimista, lisätä nuorten opiskelu- ja työelämävalmiuksia, tukea nuorten tulevaisuuden suunnittelua ja ammatinvalintaprosessia sekä vahvistaa elämisen taitoja. Pajatoiminnalla pyritään siis ehkäisemään syrjäytymistä sekä integroida jo syrjäytyneitä nuoria takaisin yhteiskunnan koulutus- ja työjärjestelmään. (Cederlöf 1998, 53 - 54; Hoikkala & Sell 2007, 429, 432 - 433.)

4.3 Järjestötoiminta nuorisotyössä

Nuorisojärjestötoiminnalla on ollut merkittävä rooli suomalaisessa nuorisotyössä ja -politiikassa jo toista sataa vuotta. Kunnallinen nuorisotoimi ei edelleenkään kykenisi

samaan työpanokseen tai samankaltaiseen palvelujen tarjontaan ilman järjestöjen osuutta. Vastaavasti järjestöilläkään ei olisi mahdollisuutta yhtä laajaan nuorisotyöhön ilman yhteiskunnalta saatua tukea. (Cederlöf 1998, 20.)

Yhdistyksissä tai järjestöissä toimivia ihmisiä yhdistää samankaltainen aatteellinen tai henkinen tekijä, joka vie järjestön toimintaa kohti yhteisiä tavoitteita. Nuorten oma aktiivisuus on järjestöjen toiminnan pohjana. Järjestöksi määritelty ryhmä on vähintään kolmen henkilön ryhmä, vapaaehtoinen, voittoa tavoittelematon sekä ainakin periaatteessa riippumaton julkisesta vallasta. Valtakunnalliseksi nuorisojärjestöksi hyväksytyssä järjestössä tulee sen sijaan olla vähintään 1 000 jäsentä, joista vähintään kaksi kolmasosaa tulee olla iältään alle 29-vuotiaita. Hyväksytyssä järjestössä on tarkasteltu ja otettu huomioon myös järjestön harjoittama nuorisotyö, toiminta-alue ja jäsenmäärä sekä se, miten nuorten osallistuminen päätöksentekoon toteutuu. Nuorisojärjestöt edustavat nuoria ikäpolvia, jotka välittävät äänensä järjestöjen kautta yhteiskunnalliseen ja valtiolliseen päätöksentekoon. Opetusministeriö voi nuorisolain perusteella avustaa valtakunnallisia nuorisojärjestöjä. Opetusministeriö on jakanut avustettavat järjestöt heidän toimintansa luonnetta kuvaaviin ryhmiin: poliittiset nuoriso- ja opiskelijajärjestöt, nuorison etujärjestöt, nuorison kulttuuri- ja harrastusjärjestöt, varhaisnuorisojärjestöt sekä nuorisotyön palvelujärjestöt. Avustusten tarkoituksena ei ole puuttua itse toiminnan sisältöön vaan luoda edellytykset nuorisotoiminnalle. Nuorten sukupolvien kasvattamisen ja integroimisen yhteiskunnan jäseniksi on todettu tapahtuvan juuri nuorisojärjestöjen kautta, joten toimintaa pidetään taloudellisen avustuksen arvoisena. (Opetusministeriö 2010; Hoikkala & Sell 2007, 269.)

4.4 Nuorisotyöntekijän koulutus ja ammatilliset vaatimukset

Nuorisotyöntekijät edustavat välittäjää ja tukijaa. Näin ollen nuorisotyön työntekijät sopivat hyvin, jopa paremmin kuin muut viranomaiset, kartoittamaan nuoren kokonaisu-
lämäntilannetta. Nuorisotyöntekijät ohjaavat ja tukevat nuorta kohti tarvitsemiaan palveluita. Tehokas palveluiden käyttäminen edellyttää tietoa, henkisiä ja fyysisiä voimavaroja sekä kulttuurista tietoutta. Tärkeintä nuorisotyössä on kuitenkin se, että sitä

tekevät henkilöt ovat vastuuntuntoisia ja tulevat nuorten kanssa toimeen. (Kemppinen 1999; Cederlöf 2007, 47.)

Varsinaiseen nuorisotyöhön opiskellaan toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa, jota julkisen sektorin nuorisotyöntekijältä perinteisesti vaaditaan. Ammattikorkeakoulun sosiaalialan (sosionomi) ja humanistisen alan (yhteisöpedagogi) tutkinnot antavat myös pätevyyden toimia nuorisotyössä. Ammattikorkeakoulut tarjoavat myös muuntokoulutusta eli mahdollisuutta korottaa alempaa koulutusta, ammatillisia erikoistumis- ja erityisopintoja sekä täydennyskoulutuksia. Suositus on, että erityisnuorisotyöntekijällä olisi vielä nuorisotyöntekijän tutkinnon lisäksi erityispedagogiikan opintoja. Nuorisotoimenjohtajalla on yleensä ylempi korkeakoulututkinto. Nuorisotyöntekijöiden ensisijainen tehtävä on olla olemassa ja tukea lapsia, nuoria ja perheitä. Heillä tulee olla tietoa laajoista osa-alueista, kuten kasvatuksesta, yhteisöllisyydestä, yhteiskunnallisuudesta ja kehittämisestä. Kasvatustietous korostuu nuorisotyön ammatillisuudessa, sillä tavoitteenahan on tukea nuoren kasvamista henkisesti aikuiseksi. Nuorisotyöntekijällä täytyy näin ollen olla tietoa millä tavoin ja menetelmin tämä voidaan saavuttaa. Työntekijän täytyy samalla tavalla olla tietoinen siitä, että hän kasvattaa eli hän omalla käytöksellään ja esimerkeillään vaikuttaa nuoriin. Toimintansa vaihtoehdot ja seuraukset pitää tiedostaa. (Kemppinen 1999, 37 - 38; Cederlöf 2004, 49 - 50; Pääkkilä 2007, 12 - 13.)

Nuorten kanssa työskentely edellyttää ajan hermolla pysymistä. Työntekijöiltä vaaditaan näin ollen jatkuvaa ammattitaidon kehittämistä ja kiinnostusta oppia nuorten kokemusmaailmasta: ikään kuin sukeltaa nuorten subjektiiviseen todellisuuteen, sillä tämä todellisuus määrittelee sen, miten kukin nuori toimii. Nuorisotyöntekijältä edellytetään eläytymiskykyä ja empatiaa nuorten ymmärtämiseksi. Puhutaan paljon sosiaalisista taidoista ja tunneälystä. Nuorten aito kohtaaminen on herkkä laji, joka kehittyy kokemuksen myötä. Nuoria ei saisi yliholhota mutta ei myöskään jättää heitteille. Tärkeää on esimerkiksi se, että nuori tuntee, että häneen luotetaan. Se ei kuitenkaan tarkoita, että ongelmatilanteiden ilmaantuessa nuori jätetään yksin ja omaan onnensa nojaan. Nuori tarvitsee ennen kaikkea turvallisuuden tunnetta ja luottamusta siitä, että hänellä on aikuisen tuki tarvittaessa. Aktiivinen nuorten ongelmiin puuttuminen kertoo nuorille sen, että asioita voidaan hoitaa ja aikuiset kantavat vastuun heistä. (Kemppinen 1999, 96, 128 - 130.)

4.5 Nuorisotyöntekijä moniammatillisessa tiimissä

Nuorisotyöntekijä edustaa moniammatillisessa tiimissä hyvin erilaista auttajaa kuin muut viranomaiset. Ristiriitoja esiintyy käytännössä usein koulun ja vapaa-ajan välillä, jossa esimerkiksi koulukuraattorilla ja nuorisotyöntekijällä on erilaiset näkemykset nuoresta. Yleensä tilanne on se, että nuoresta nähdään enemmän hyviä piirteitä nuoren ollessa vapaa-ajalla, esimerkiksi nuorisotoimen palveluissa. Vaikka nuori on koulussa leimattu ongelmalliseksi, näkee nuorisotyöntekijä myös ne myönteiset puolet nuoren muilla elämänalueilla. Tilanne voi myös olla se, että nuori menestyy koulussa, mutta nuorisotyöntekijä on havainnut sen sijaan esimerkiksi vahvaa päihteidenkäyttöä tai väkivaltaisuutta. Moniammatillisen työtiimin tehtävänä onkin, että kukin toimija välittää omat tietonsa nuorista muiden auttajien tietoisuuteen. Juuri nuorisotyön vahvuus ja ominaispiirre palvelujärjestelmässä on, että työntekijä pääsee lähelle nuorta ja saa rakennettua avoimen suhteen nuoreen toimimalla samalla nuoren luottohenkilönä. (Vehviläinen 2002, 92 - 94.)

Nuorisotyö voidaan käsittää aiempaa laajempaa toimintana. Nuorisotyötä tehdään monien ammattilaisten voimin, kuten sosiaali- ja terveystoimessa, työvoimahallinnossa ja oppilaitoksessa. Tämä merkitsee sitä, että nuorisotyöntekijän on omaksuttava ja ymmärrettävä myös muiden asiantuntijoiden työnsisältöä ja ammatillista todellisuutta (Vehviläinen 2002, 99). Nuorisotyössä moniammatillinen yhteistyö tarkoittaa käytännössä sitä, että kyetään ohjaamaan asiakkaita palvelujärjestelmään, ottamaan vastaan asiakkaita muilta palvelusektoreilta sekä valmentamaan nuoria itsenäiseen selviytymiseen vailla kenenkään tukea (Cederlöf 2004, 48). Perinteinen sektoreihin jakautunut palvelujärjestelmä sen sijaan on kohdellut asiakkaitaan viipaloidun elämäntilanteen perusteella. Oppilaitoksissa on tarkasteltu nuorta suhteessa hänen koulunkäyntiinsä ja koulumenestykseensä, työvoimatoimistossa tarkastellaan yksilöä hänen työllistymisensä kannalta ja toiset viranomaiset esimerkiksi asumiseen ja taloudelliseen toimeentuloon liittyvissä asioissa. Päihteitä käyttäville on puolestaan omat auttajansa. Moniammatillisen tiimin tehtävä on selvittää, mitä muut auttajat tietävät nuoresta sekä mitkä ovat heidän resursinsä. (Vehviläinen 2002, 102.)

Nuorisotyöntekijöiden on kuitenkin erittäin tärkeää muistaa, että nuorella itsellään on merkittävää asiantuntemusta omaa elämäänsä koskevissa asioissa. Se, että työntekijöillä

on paljon tietoa, kokemusta ja asiantuntijuutta, ei muuta sitä tosiasiaa, että nuori on oman elämänsä asiantuntija. Nuorten mukaan ottaminen palveluiden suunnitteluun sen sijaan parantaa niitä, ja nuorilla on oikeus tulla kuulluksi heitä itseään koskevissa asioissa. (Stakes 2007, 52.)

5 AIKUISEN TUEN MERKITYS NUORELLE

Kaikki aikuiset, jotka lapsi tuntee, ovat samalla tahtomattaankin hänen kasvattajiaan. Aikuisen käyttäytyminen, eleet ja puheenparret siirtyvät aikuiselta lapselle hyvin helposti. Tämän vuoksi lapsen kanssa kontaktissa olevan aikuisen tulisi olla tietoinen, miten omat ja toisten käyttäytymis- ja menettelytavat voivat vaikuttaa kasvavaan lapseen ja aikuistuvaan nuoreen. (Linnossuo 2004, 5.)

5.1 Perheen ja kodin merkitys lapsuudessa ja nuoruudessa

Lapsuus on kuin maa, josta kasvi kasvaa, kasvin perusta. Maan laatu vaikuttaa siihen, millaiseksi kasvi kasvaa. Samoin lapsuus vaikuttaa siihen, millainen persoonallisuus lapsesta tulee.

Lapsuus on kuin elämänkaaren juuret. Siitä alkaa ihmisten elämänkaari. Niin kuin kukka kasvaa juuristaan myös ihmisen kehitys alkaa lapsuudesta, juurista. (Lahikainen, Punamäki & Tamminen 2008, 28.)

Nuoren kasvuympäristö muodostuu pääasiassa kodista, koulusta, kavereista ja asuinalueesta. Koti ja perhe ovat tärkeitä rakenteita lapsen kehityksen kannalta ja suurin merkitys nuoren elämälle. Perheellä tarkoitetaan niitä merkityksellisiä vanhemmuus- ja sisaruussuhteita, joissa välittyy arkista huolenpitoa ja hoivaa sekä biologista, emotionaalista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja perimää. Vaikka kiinnostuksen kohteet suuntautuvat yhä enemmän kodin ulkopuolelle ja tovereiden merkitys kasvaa, on perheen tuki merkittävässä asemassa nuoren elämässä. Kodin ja perheen ihmissuhteet ovat niin sanotusti lapsen harjoittelukenttä, missä lapsi opettelee elämässään tarvitsemiaan perustaitoja. (Syrjälä 2005, 11; Niemi 2003, 34.)

Koti on tila, johon perhesuhteet tavanomaisesti sijoitetaan. Suomalaisessa lastensuojelussa esille tuleva kodittomuus tarkoittaa pääasiassa psyykkistä turvattomuutta ja pysyvyyden puuttumista. Koti ei ole koskaan pelkkä tiettyyn asuntoon tai tilaan rajattu vaan vaikeasti määriteltävä olotila, joka rakentuu esineisiin, asuntoon ja sen ympäristöön liittyvistä muistoista ja kokemuksista. Koti on elämää läheisten ihmisten kanssa, niin

hyvässä ja pahassa kuin niiden sekoituksessa. Kotiin sisältyvät myös mielikuvat, halut ja pelot, menneisyys ja tulevaisuus sekä rituaalit, elämänrytmi ja arkirutiinit. (Niemi 2003, 30 - 31, 34.)

5.2 Itsetunnon vahvistaminen

Lapsen minäkuvan ja itsetunnon muotoutumiseen vaikuttavat ne vuorovaikutuksen kokemukset, joita lapsi on saanut ensimmäisten elinvuosiensa aikana. Terveen itsetunnon ja –arvostuksen perusta on siinä, tunteeo lapsi itsensä hyväksytyksi ja huomioiduksi perheessään. Minäkuva ja itsetunto ovat tunnekokemuksia itsestään ihmisenä. Lapsi alkaa kerätä tunnekokemuksia sekä muodostaa kuvaa itsestään hyvänä tai pahana sen mukaan, miten häneen suhtaudutaan – eläytyvätkö vanhemmat minuun, nauttivatko he minusta, ihailevatko he minua ja kestävätkö he minua. Jos vanhemmat eivät kykene antamaan riittävää turvallisuudentunnetta ja eläytymään lapseen tunnetasolla, aiheuttaa se varhaisen vuorovaikutuksen häiriöitä, jotka heijastuvat aina aikuisuuteen asti. Ihminen muodostaa perheestä saatujen kokemusten myötä käsityksen itsestään ja toisista juuri lapsuuden ja nuoruuden aikana. Parhaimmat edellytykset elämälle ja tuleville sosiaalisille suhteille saavat ne, jotka ovat saaneet riittävästi myönteistä palautetta ja vanhempien tukea. Ne ovat rakennusaineita omalle itsearvostukselle, ja niiden kautta ihmiselle syntyy tunne, että hän voi luottaa sekä itseensä että toisiinsa. Kielteinen käsitys itsestä ja muista sen sijaan voi aiheuttaa suuriakin ongelmia vuorovaikutussuhteiden luomisessa. Luottamuksen puute vaikeuttaa avun ja tuen hakemista tarvittaessa. Kielteinen minäkuva altistaa myös eritasoisiin psyykkisiin ongelmiin ja -häiriöihin. Mikäli perheen sisäiset vuorovaikutussuhteet ovat kunnossa, ovat edellytykset selvitä psyykeä kuormittavista tilanteista paremmat. (Syrjälä 2005, 11 - 12; Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 56 - 5.)

5.3 Rutiinit ja arjen vuorovaikutussuhteet

Vuorovaikutus tarkoittaa, että ollaan tekemisissä toisen ihmisen kanssa. Se ei tarkoita vain laadukasta yhdessäoloa vaan kaikkea sitä, mitä kodissa, koulussa, mökillä ja lei-

reillä tehdään. Vuorovaikutusta on esimerkiksi yhdessä yrittäminen, rinnakkain oleminen, yhdessä nauraminen tai itkeminen, kasvoista kasvoihin katsominen, yhteisen tilan jakaminen sekä löhöily ja laiskotteleminen (Cacciatore ym. 2008, 56 - 57). Juuri ne arkiset rutiinit, kuten kaupassakäynnit, pöydän kattaminen, ruokailu, läksyissä auttaminen, siivoaminen ja jopa riitely ja kinasteleminen, ovat asioita, jotka eivät välttämättä tunnu sillä hetkellä kovin tärkeiltä mutta joiden merkitys avautuu vasta, kun niitä muistelee. Lapsi kaipaa ensisijaisesti kontaktia vanhempiinsa sekä siihen sisältyviä vastavuoroisuuden ja rakkauden mahdollisuuksia. Jos lapsen odotukset eivät toteudu eikä hänen tarpeisiinsa vastata, syntyy syvä pettymys, riittämättömyys, masennus, häpeä ja jopa vetäytyminen omaan sulkeutuneeseen maailmaan. Käsittelemättömät tunteet omasta riittämättömyydestä ja häpeästä voivat jopa invalidisoida tulevan elämän ihmissuhteet, koulutus- ja työuran sekä mielekkäiden vapaa-ajan harrastuksiin liittymisen. Vaikka onkin tärkeää huolehtia siitä, että lapsella on ruokaa ja vaatteita, on oleellista kuitenkin se, että lapsi ja nuori saa läheisyyttä ja tunnetason ravintoa. (Syrjälä 2005, 12 - 13; Laakso 2009, 114.)

5.4 Murrosikäinenkin tarvitsee vanhempia

Murrosiässä oleva nuori pyrkii aktiivisesti muovaamaan omaa elämäänsä ja itsenäistymään. Nuoren omien ihmissuhteiden, kavereiden ja seurustelukumppanin, merkitys korostuu yhä enemmän, varsinkin erilaisissa päätöksissä. Perheellä on kuitenkin tärkein rooli myös itsenäistymisen prosessissa. Nuori pyrkii irtaantumaan kodistaan ja vanhemmistaan, välillä huutamalla, ovia paiskaamalla, haistatteleamalla ja kieltäytymällä yhteistyöstä. Murrosikä saakin vanhemmat usein neuvottomiksi. Vaikka nuoret eivät helposti sitä osoitakaan, tarvitsevat ja kaipaavat he edelleen vanhempiensa ja muiden vastuullisten aikuisten läsnäoloa. Tutkimusten mukaan nuoret toivovat vanhemmiltaan ainakin perushoivaa, ruokaa ja puhtaita vaatteita, mutta myös ohjausta, neuvoja ja tukea. Nuoret odottavat myös yhdessäoloa ja yhteisiä jutteluhetkiä tai pelkästään sitä, että vanhempi on kotona ja saatavilla. Nuori ei tarvitse vanhemmiltaan virikkeitä tai huippuelämyksiä vaan tasapainottamista ja vastaanottamista murrosiän myllerryksen keskellä. Rakkauden ja rajojen ohella nuori tarvitsee itsenäistymisessään myös kannustusta

omaan ajatteluun ja päätöksentekoon. (Syrjälä 2005, 5 - 7; Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilèn 2007, 4.)

Kun nuori tarvitsee vanhempiaan ja muita aikuisia, tarvitsevat vanhemmat ja perheet yhteiskunnan palveluita ja turvaverkkoja selviytyäkseen yhä monimutkaisemmaksi ja lyhytjännitteisemmäksi muuttuneessa maailmassa. Niin nuori kuin vanhempi tarvitsee kannustusta. (Syrjälä 2005, 5 - 7.)

5.5 Ammatilaisen tuen merkitys nuorelle

Mikäli nuorelta puuttuu luonnollinen lähiverkosto eli perhe, ystävät ja sukulaiset, tai se ei toimi, voivat nuorten parissa työskentelevät ammatilaiset tai ammattiauttajat muodostaa nuorelle tukiverkoston. Lapsilla ja nuorilla on luontainen kyky etsiä lähiympäristöstään turvallisia aikuisia. Joillekin nuorille, jotka eivät saa tukea omalta perheeltään, ovat ainoat kuuntelevat aikuiset esimerkiksi nuorisotyöntekijä, koulun opinto-ohjaaja tai luokanvalvoja. Koska kasvatusta jättää toisinaan kielteisiä jälkiä yksilöön, on yhdenkin myönteistä papautetta antavan aikuisen tuki hyvin merkityksellistä lapsen ja nuoren kehityksen kannalta. Nämä nuoret saattavat kärsiä yksinäisyydestä, eikä heillä ole esimerkiksi keinoja ja taitoja luoda lämpimiä ihmissuhteita. Onkin erittäin tärkeää, että näiden nuorten kanssa työskentelevät ammatilaiset ymmärtävät ja ovat tietoisia siitä, kuinka tärkeitä heidän roolinsa on nuorten kannalta. He ovat nuorille malleja sekä heitä tukevia, auttavia ja kannustavia aikuisia. Nuoren tulee kyetä kääntymään oman lähi- ja tukiverkoston puoleen aina tarvittaessa. Nuorten on usein helpompi puhua ongelmistaan ulkopuoliselle, niin sanotulle neutraalille ihmiselle, kuten seurakunnan työntekijät, sosiaalityöntekijä, vapaaehtoisjärjestöjen työntekijät sekä urheiluvalmentajat. Nuoret kaipaavat myös rajoja asettavaa aikuisuutta. Kasvatuksen päävastuu kuuluu kodille, mutta mikäli koti ei kykene asettamaan rajoja, lankeaa tehtävä tällöin nuorten parissa toimivalle ammatilliselle. (Kemppinen 1999, 2, 117, 131.)

6 NUORTEN AMMATILLINEN KOULUTUS

Nuoret aloittavat opiskelun ammatillisessa koulutuksessa noin 16 vuoden ikäisinä (Kautonen 2003, 20). Ammatillinen koulutus tarjoaa laaja-alaista koulutusta, joka tuottaa hyvää ammattitaitoa ja yleissivistystä. Ammattikoulu auttaa nuoria löytämään työtä, selviämään oman alansa työtehtävistä sekä saamaan valmiudet jatko-opintoja varten. Koulutuksen tarkoituksena on myös edistää nuoren yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä tukea oma-aloitteellisuutta ja yrittäjyyttä. (Aaltonen ym. 2003.)

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) mukaan:

Ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijoille ammatitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä valmiuksia itsenäisen ammatin harjoittamiseen. Koulutuksen tavoitteena on lisäksi tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä tukea elinikäistä oppimista. (§5.) (Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998.)

6.1 Ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen

Yläkoulun päättymisen jälkeen lähes kaikki nuoret hakevat opiskelupaikkaa. Noin 10 - 15% nuorista vuosittain jättää kuitenkin jatko-opiskelupaikan käyttämättä kokonaan, tai keskeyttää opiskelun melkein välittömästi opiskelun aloittamisen jälkeen. Koulun keskeyttämistä on alettu tarkastella syrjäytymisen näkökulmasta, koska se on kielteinen elämäntapahtuma, joka vaarantaa nuoren normaalia aikuiseksi kasvamista ja altistaa syrjäytymiselle. Toisen asteen tutkinnon puuttuminen vaikeuttaa työelämään kiinnittymistä, ja näin syrjäytymisriski suurenee. Ilman koulutusta ja työtä nuoren on vaikeaa sosiaalistua yhteiskuntaan. Siirtymisessä kohti aikuisuutta koulutus ja sitä koskevat valinnat ovat yksi tärkeimmistä nuoren kehitystä säätelevistä elämänalueista. Koulutus ja oppiminen voidaan katsoa olennaisiksi osa-alueiksi nuorten hyvinvointia ja toimintaympäristöä tarkasteltaessa. Näiden lisäksi koulutuksella on myös vahva yhteys elinajanodotteeseen, terveydentilaan ja elämään tyytyväisyyteen. (Autio, Eräranta &

Myllyniemi 2008, 23; Kautonen 2003, 21-22; Liukkonen & Pirinen 2009, 21; Nurmi 2009, 13, 15.)

Ammatillisen koulutuksen keskeyttämisen syitä ovat yleensä elämänhallinnan ongelmat tai ongelmat koulun sisällä. Näitä elämänhallinnan ongelmia ovat kodin tuen puute, perheen sisäiset ongelmat, kuten alkoholismi, tai nuoren oma päihteiden käyttö tai normien vastainen käyttäytyminen. Ongelmat koulun sisällä voivat johtua esim. jatkuvista epäonnistumisista koulunkäynnissä, jotka taas saattavat johtaa kielteiseen kuvaan omista kyvyistä ja mahdollisuuksista. (Kautonen 2003, 23.)

6.2 Nuorten viihtyminen koulussa

Vaikka Suomessa koulukokemukset ovat valtaosalla nuorista myönteisiä, noin kolmanneella oppilaista on kielteisiä asenteita koulua kohtaan. Maailman terveysjärjestö WHO:n (World Health Organization) koululaistutkimuksen tuloksista selviää, että suomalaisnuorten kouluviihtyvyys on heikkoa muihin maihin verrattuna. Yleisradio Oy:n artikkelissa kerrotaan Haapasalon väitöstutkimuksesta, jonka mukaan tytöt viihtyvät koulussa poikia paremmin, ja nuoremmat oppilaat paremmin, kuin vanhemmat oppilaat. (Yleisradio Oy 2009.)

Järvi, Laaksonen ja Mäkelä (2001) ovat tutkineet opinnäytetyössään oppilaiden ja opettajien mielipiteitä ja parannusehdotuksia kouluviihtyvyyteen ja oppimisilmapiiriin vaikuttavissa asioissa. Heidän mukaansa kouluviihtyvyys on oppilaiden tarpeiden tyydyttämistä, motivoituneisuutta ja emotionaalista sopeutumista osoittava tunnetila. Tutkimuksessa kerrotaan kavereiden, kodin, koulun ja oppilaan itsensä olevan kouluviihtyvyyttä kysymykseen kytkeytyviä tekijöitä. Koti vaikuttaa suoraan lapsen asenteisiin, ja näin ollen vanhempien välinpitämättömyys koulunkäyntiä kohtaan voi helposti siirtyä myös lapseen. Myös kavereiden merkitys on suuri. Ne oppilaat, joilla on kavereita koulussa, viihtyvät siellä selvästi muita paremmin. Tutkimukseen osallistuneiden oppilaiden mukaan myönteistä oppimisilmapiiriä lisää oppilaiden tasavertainen kohtelu sekä opettajien ammattitaito, jolla tarkoitetaan opettajan innostuneisuutta, motivaatiota opet-

taa sekä ymmärtävää oppilaita kohtaan. Tutkimuksen mukaan oppilaiden mielestä kouluviihtyvyyteen vaikuttaa merkittävästi myös kannustaminen ja hyvä luokkahenki.

7 ATSA – ASUMINEN TUETTUNA, SAAVUTUKSENA AMMATTI

Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä tarjoaa opiskelijoilleen mahdollisuuden asua opiskelun yhteydessä koulutusyhtymän asuntoloissa. Asuntoloita on Kokkolan ammattiopistossa, Keski-Pohjanmaan kulttuuriopistossa Kälviällä sekä Kannuksen, Perhon ja Kausisen maaseutuopistoissa. Osa nuorista, vuosittain noin 15 - 17, tarvitsee tukea itsenäiseen asumiseen ja opiskeluun. Nämä nuoret usein eroavat opistoista tai heidän opintonsa eivät etene. Ongelmat liittyvät usein elämänhallinnan puutteisiin, mielenterveyteen ja päihteidenkäyttöön. ATSA – projekti aloitti toimintansa tammikuussa 2008 ja tarjosi kodinomaista soluasumista Kokkolan ammattiopiston asuntolassa. Projekti oli suunnattu nuorille, jotka tarvitsevat kokonaisvaltaista tukea elämänhallinnantaitojen kehittämisessä sekä ammattiin valmistumisessa. ATSA siirtyi vakiintuneeksi palveluksi syksyllä 2009 ja siirtyi samalla uusiin tiloihin viereiseen asuntolaan. ATSA:ssa työskentelee kaksi vakituista nuoriso-ohjaajaa. Asuminen maksaa 90 euroa vuorokaudessa sosiaalitoimen maksusitoumuksella, joten nuorelle asuminen on maksutonta. (Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä 2010.)

7.1 Mikä ATSA?

ATSA on lyhenne sanoista asuminen tuettuna, saavutuksena ammatti. ATSA:n tarkoituksena on tarjota erityisistä ongelmista kärsiville nuorille ohjattua ammatillista tukiasumista. ATSA:n tavoitteena on ehkäistä opiskeluiden keskeyttämistä ja sosiaalista syrjäytymistä sekä tukea jo syrjäytymisvaarassa tai syrjäytymiskierteessä olevien nuorten asumista, itsenäistymistä, elämänhallinnan kehittymistä, arjessa selviytymistä sekä terveitä elämäntapoja ja sosiaalisia taitoja. (ATSA – projektisuunnitelma 2007.)

7.2 Mitä ATSA:ssa tehdään?

Yllä mainittujen tavoitteiden toteutumiseksi on tärkeää, että työntekijä ymmärtää nuorta, hänen ongelmiaan ja elämäntilannettaan. Tärkeimmät työmenetelmät ovat nuoren kuunteleminen sekä nuoren ja hänen elämäntilanteen ymmärtäminen. Luottamuksellinen suhteen syntyminen vaatii selviä rajoja ja sääntöjä mutta tarvittaessa joustavuutta ja ymmärrystä. (Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä 2010.)

Yhteistyökumppaneiden avulla nuorelle rakennetaan tukiverkosto, joka mahdollistaa nuoren kokonaisvaltaisen tukemisen. Näitä yhteistyötahoja ovat sosiaalitoimi, oppilashuolto, Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin nuorisopsykiatria, nuoren huoltajat, Nuorten tuki- ja neuvontapiste Nuotta, terveyskeskukset, Kokkolan työvoiman palvelukeskus sekä muut alueen nuorisotoimet. (ATSA – projektisuunnitelma 2010.)

Nuorten opintojen etenemiseksi ATSA kannustaa nuorta säännölliseen koulunkäyntiin, muun muassa aamuhätyksillä ja seuraamalla nuoren kouluun menemistä. Yhteistyö opettajien kanssa on oleellinen osa opintojen seuranta ja ohjausta. Nuorta tuetaan ja motivoidaan nuoren tarpeiden mukaisesti. Suureksi ongelmaksi on koettu opintojen rästiintyminen jonka seurauksena voi olla niin sanottu lumipalloefekti vaikeuksien kasautumisessa. Tämä osaltaan vähentää nuoren motivaatiota sekä vähentää luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Nuori ei enää osaa tarttua oma-aloitteisesti ongelmaan vaan tarvitsee aikuisen konkreettista ohjausta ja neuvontaa. (Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä.)

Arjen taitoja kuten henkilökohtaisesta hygieniasta ja terveydestä sekä raha-asioista huolehtimista sekä siivoamista ja vaatehuoltoa, opetellaan tarvittaessa. Päivällinen tehdään ATSA:ssa joka päivä yhdessä nuoren kanssa. Näin nuori oppii monipuolisen ja terveellisen kotiruoan tekemisen. Päivällisen syöminen yhdessä työntekijöiden kanssa mahdollistaa myös päivittäisen kuulumisten vaihdon sekä sosiaalisen kanssakäymisen toisten nuorten kanssa. (Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä.)

Elämänhallintataitoja pyritään opettelemaan ja kehittämään. Normaalin vuorokausirytmien opetteleminen ja näin riittävän unen turvaaminen on nuoren jaksamisen kannalta

erittäin tärkeää. Sosiaalisia taitoja ja ryhmätyöskentelyä opetellaan vapaa-ajan harrastuksissa. ATSA:ssa pyritään ohjaamaan nuoria uusien harrastusten pariin kokeilemalla muun muassa eri liikuntamuotoja. Uusien taitojen löytäminen kasvattaa myös nuoren itsetuntoa. Omien vahvuuksien löytäminen ja heikkouksien tunnistaminen onkin tärkeää oikean minäkäsityksen vahvistamisessa. (Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä 2010.)

Näiden lisäksi nuorelle asetetaan henkilökohtaiset tavoitteet, jotka pyritään selvittämään haastatteluilla ja VAT-analyysillä. Kyse voi olla erilaisista mielenterveysongelmista, oppimisongelmista, päihteidenkäytöstä tai nuoren muuhun käyttöön liittyvistä ongelmista, jotka vaikeuttavat eri tavoin nuoren elämää ja ammattiin valmistumista. (Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä 2010.)

7.3 VAT-analyysi

VAT-analyysin avulla voidaan kartoittaa nuoren toimintakykyä esimerkiksi opinnoissa ja elämänhallinnassa. ICF on WHO:n tekemä toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitus, jota käytetään myös VAT-analyysiä tehdessä. Menetelmää käyttäessä opettaja, ATSA:n ohjaaja ja opiskelija itse vastaavat laadittuihin kysymyksiin ICF:n arviointiluokitusten mukaisesti. Vastauksista muodostuu ohjelmaan osoittimia, joita vertaillaan keskenään. On suositeltavaa, että havaintojen kirjaamiset tehtäisiin ajallisesti mahdollisimman lähekkäin. Opiskelijan itsearviointi toteutetaan aina ennen nuorten kanssa työskentelevien työntekijöiden arviointeja. Opiskelijan oma arviointi tehdään mahdollisimman pian ATSA-asuntolaan muuttamisen jälkeen, jotta arviointimenetelmä tulisi opiskelijalle tutuksi. Menetelmän itsearvioinnilla on havaittu olevan myönteisiä vaikutuksia kuntoutumiseen sitoutumisessa. (Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä 2010.)

Analyysin tulos on kooste esimerkiksi opettajien, oppilashuollon ja muiden nuoren kanssa työskentelevien havainnoiteja nuoren toimintakyvystä ja sen tavoitteena on selvittää ja kuvata nuoren toimintakyvyn vahvuuksia ja rajoitteita sekä opinnoissa suoriutumista. VAT-analyysin avulla voidaan helpottaa avun tarpeen arviointia ja kohdistamista oikeisiin asioihin sekä osoittaa tukitoimien vaikuttavuutta. (Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä 2010.)

8 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Mämmin (2004) tutkimuksessa selvitettiin, millä tavoin kunnallinen, ohjattu nuorisotyö voi tukea nuorten elämänhallintaa, sekä sitä, mitä kokkolalaiset nuorten toimintakeskus Hansalla käyvät nuoret tekevät vapaa-ajallaan ja millaisena he näkevät oman elämänhallintansa. Lisäksi tutkittiin, kuinka nuorten toimintakeskus Hansa vaikuttaa nuorten elämänhallintaan ja vapaa-ajanviettoon. Tutkimuksessa oli mukana 14-25-vuotiaita nuoria, jotka kävivät Hansalla vähintään kaksi kertaa viikossa.

Tutkimustuloksista todettiin, että nuorilla oli suhteellisen paljon harrastuksia vapaa-aikanaan. Nuoret viettivät vapaa-aikaansa ystävien kanssa sekä harrastusten parissa että toimintakeskus Hansalla. Tutkimuksen mukaan nuorilla oli selvä käsitys omasta hyvinvoinnistaan sekä elämänhallinnastaan. Tutkimuksessa selvisi, että Hansa vaikuttaa nuorten elämänhallinnantunteeseen vahvasti. Syiksi tähän havaittiin mukavat työntekijät, kaverien tapaaminen sekä suvaitsevainen ilmapiiri.

Leena Mämmin opinnäytetyössä Nuorten elämänhallinnan tukeminen kunnallisessa, ohjatussa nuorisotyössä (2004) on yhteneväisyyksiä oman opinnäytetyömme aiheen kanssa, joka käsittelee ATSA:n kehittämistä. Kummassakin käsitellään sitä, kuinka ohjattu nuorisotyö voi tukea nuorten elämänhallintaa. Mämmin opinnäytetyössä tutkittiin, mitä Hansa – nuorisotalolla käyvät nuoret tekevät vapaa-ajallaan sekä millaisena he näkevät oman elämänhallintansa. Tutkimuksessa selvitettiin myös sitä, miten Hansa vaikuttaa nuorten elämänhallintaan ja vapaa – ajanviettoon. Saimme ideoita puolistrukturoituun kyselylomakkeeseemme Mämmin opinnäytetyöstä.

Anna-Maija Erkon opinnäytetyön (Helsingin yliopisto 2006) tavoitteena on selvittää nuorten elämänhallintaa ja mielen hyvinvointia sekä käsitellä nuoruutta ikävaiheena. Tutkimuksen tarkoituksena oli verrata nuorten mielen hyvinvointia heidän elämänhallintaansa ja kykyyn ohjata elämäänsä. Tutkimuksessa tutkittiin Suomen Mielenterveysseuran hankkeeseen osallistuneiden seitsemäsluokkalaisten nuorten käsityksiä ja ajatuksia mielen hyvinvoinnista. Lasten ja nuorten arkinen mielenterveysosaaminen käynnistyi vuonna 2006 ja pyrki yläkouluikäisten mielen hyvinvoinnin tukemiseen. Hanke toteutti kouluissa Osaan ja kehityksen -opetusjaksoja, joihin osallistuivat hankkeeseen valitut rehtorit, terveystiedon opettajat, oppilashuoltohenkilökunta sekä nuoret ja vanhemmat. Nuorten mielen hyvinvoinnin tilaa selvitettiin myös Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2006 toteuttaman valtakunnallisen kouluterveyskyselyn avulla. Nuorten elämänhallintaa sen sijaan selvitettiin psykologi Jan-Erik Nurmen teorian pohjalta.

Tutkimuksessa käytettiin aineiston keruumenetelmänä kyselylomaketta, joka toimi myös opetusjakson koelomakkeena. Lomake sisälsi 15 toteamusta ja jokaisessa oli viisi vastausvaihtoehtoa. Kyselylomakkeen avulla selvitettiin nuorten käsityksiä mielen hyvinvoinnista ja ongelmien puhumisesta sekä mielipiteitä Osaan ja kehityksen -opetusjaksosta. Koehenkilöitä oli yhteensä 138 oppilasta eri peruskouluista.

Tutkimuksessa selvisi, että mielen hyvinvointi käsitteenä oli kyselyyn vastanneille vaikea ymmärtää, mutta ketkä olivat kuitenkin tietoisia vaikutusmahdollisuuksistaan miensä hyvinvointiin. Mielen hyvinvoinnin ja elämänohjauksen kannalta myönteinen asia oli, että kyselyyn vastanneet kokivat huolista puhumisen helpottavana ja myös tiesivät, kenelle voivat puhua asioistaan.

Erkon tutkimus pohjautui hyvin samankaltaiselle teorialle kuin meidän opinnäytetyömme. Aineiston keruumenetelmänä käytettiin myös kyselylomaketta. Kyseisessä tutkimuksessa kohderyhmä oli kuitenkin huomattavasti suurempi ja kyselyyn vastanneet olivat iältään nuorempia.

9 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

9.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelmat

Suoritimme opintokokonaisuuden Minusta tulee lasten ja nuorten kasvun ja hyvinvoinnin tukija työharjoittelujakson keväällä 2008 ATSA-projektissa. Toiminta oli ollut käynnissä vasta reilun kuukauden, ennen kuin aloitimme työharjoittelun, joten saimme mahdollisuuden tarkastella projektin aloittamista sekä sen kehittymistä. Idean opinnäytetyömme aiheeksi saimme työpaikkaohjaajaltamme Päivi Hakolalta. Olemme molemmat kiinnostuneita nuorisotyöstä sekä päihde- ja mielenterveystyöstä, joten aihe oli meille mieluinen.

Mielestämme ATSA-projektin työ on arvokasta ja tarpeellista, sillä usein nuoret tarvitsevat tukea uuden elämävaiheen aloittamisessa. Ongelmia saattaa ilmetä opiskelussa ja opiskelumotivaation ylläpitämisessä sekä nuoren itsenäistymisen prosessissa. ATSalla on näin mahdollisuus auttaa ja tukea nuoria, mikäli eriasteisia ongelmia ilmenee jossain heidän opiskelun vaiheessa. ATSA-asuntolassa tuetaan nuoria, joilla on jo jonkin asteisiä elämänhallinnan ongelmia, sekä pyritään ehkäisemään syrjäytymistä yhteiskunnasta, jotta nuorella säilyy mahdollisimman hyvät mahdollisuudet jatko-opiskeluun ja työelämän siirtymiseen.

ATSA-projekti siirtyi vakinaiseksi palveluksi syksyllä 2009, joten oli mielenkiintoista myös selvittää, miten toiminta on kehittynyt vuoden aikana. Nyky-yhteiskunnassa nuorten ongelmat ja syrjäytymisenuhat ovat lisääntyneet muun muassa taloudellisen taantumien myötä, joten työmme aihe on ajankohtainen ja huomiota kaipaava. Työn tarkoituksena on selvittää nuorten omat kokemukset ATSan toiminnasta ja kartoittaa heidän tyytyväisyyttään asuntolassa asumisesta. Tärkeänä työmme tavoitteena on myös välittää tietoa työntekijöille, joilla on mahdollisuus käyttää hyväkseen työmme tuloksia toiminnan edelleen kehittämisessä.

Kun opinnäytetyön aihe oli hyväksytty, otimme yhteyttä asuntolassa edelleen työskentelevään Päivi Hakolaan, minkä jälkeen aloitimme tutkimussuunnitelman työstämisen.

Tutkimusongelmiksi muodostuivat:

1. Mitkä ovat ATSAlla asuvien nuorten odotukset ja toiveet ATSAn toiminnalle sekä kuinka he haluavat vaikuttaa toimintaan?
2. Mitä nuoret ajattelevat hyvinvoinnista ja tulevaisuudesta?

9.2 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmä oli ATSA-asuntolassa asuvat nuoret, jotka opiskelivat Kokkolan ammattiopistoissa. Nuoria asuntolassa oli yhteensä 9, iältään 16-21-vuotiaita. Osa oli saapunut jo syyslukukaudella 2009 ja jotkut olivat tulleet asuntolaan keväällä 2010. Toimitimme nuorten mukana kyselylomakkeet myös heidän huoltajilleen, mutta emme saaneet yhtäkään vastauslomaketta takaisin työntekijöiden muistutuksista huolimatta.

9.3 Kyselylomakkeen rakenne

Käytimme nuorille osoitetussa kyselyssä puolistrukturoitua kyselylomaketta (liite 2). Kyselylomake sisälsi siis avoimia kysymyksiä, joissa kysymyksen jälkeen oli tyhjä tila vastausta varten, ja monivalintakysymyksiä, joissa oli valmiit vastausvaihtoehdot.

Joissakin monivalintakysymyksissä esitimme vielä avoimen kysymyksen, jotta saimme vastauksiin myös vastaajien omia näkökulmia. Kyselylomakkeiden kysymysten laadinnassa käytimme apuna aiempia tutkimuksia sekä keskustelua ohjaavan opettajan kanssa.

Aloitimme kyselymme tiedustelemalla nuorten taustoja ja ajatuksia hyvinvoinnista (kohta 1) käyttämällä sekä avoimia että monivalintakysymyksiä. Seuraavana halusimme tietää nuorten ajatuksia koulunkäynnistä sekä ATSA:n vaikutuksia nuorten asenteisiin ja tapoihin koulunkäynnin suhteen (kohta 2). Selvittääksemme näitä asioita käytimme myös sekä avoimia että monivalintakysymyksiä. Kohdassa 3 tiedustelimme, kenen kanssa ja kuinka nuoret viettävät vapaa-aikaansa ja kuinka he haluaisivat muuttaa vapaa-ajankäyttöään. Käytimme myös kohdassa 3 sekä avoimia että monivalintakysymyksiä. Kohdassa 3.1 Kenen kanssa vietät eniten vapaa-aikaasi käytimme monivalintakysymyksiä.

symystä, jossa nuoret saivat käyttää numerointia. Kohdassa 4 selvitimme nuorten kokemuksia ATSAsta, sen tiloista, muista asukkaista, työntekijöistä, halukkuudesta osallistua toiminnan järjestämiseen, ATSA:n yhteistyöstä muiden tahojen kanssa sekä sitä, ovatko muualta muuttaneet asukkaat saaneet tarpeeksi tietoa ja ohjausta Kokkolasta. Näitä tietoja selvittääksemme käytimme kyselylomakkeessa sekä avoimia että monivalintakysymyksiä. Viimeisessä kyselylomakkeemme kohdassa (kohta 5) kysyimme nuorten toiveita tulevaisuudelta sekä tulevaisuuden suunnitelmia avoimien kysymysten avulla.

Toimitimme myös nuorten vanhemmille puolistrukturoidut kyselylomakkeet. Niissä avoimet kysymykset käsittelivät vanhempien tietämystä ATSAsta, kokemuksia yhteistyöstä ATSA:n työntekijöiden kanssa, muutoksia lapsessa ATSAssa mukana olon aikana sekä sitä, saavatko vanhemmat mielestään tarpeeksi tietoa lapsensa arjesta ja sen muutoksista. Monivalintakysymyksissä taas kysyttiin sitä, haluavatko vanhemmat vaikuttaa lapsensa elämään ATSAlla ja annetaanko siihen mahdollisuus. Viimeksi mainituksessa kysymyksessä halusimme tarkentaa vielä vastausta kysymällä, millä tavoin vaikuttamiseen annetaan tai ei anneta mahdollisuutta.

9.4 Aineiston analysointi

Vastausten analysointi, tulkinta ja johtopäätösten tekeminen on tutkimuksen pääkohta ja tärkein vaihe. Analyysivaiheessa selviää, minkälaisia vastauksia tutkimusongelmiin saadaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 207.)

Työmme on kvalitatiivinen eli laadullinen. Toisin sanoen pyrimme selvittämään, miten ATSA:n toiminta vastaa nuorten odotuksia ja toiveita sekä miten toimintaa voidaan edelleen kehittää. Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on kuvata todellista elämää ja tarkastella tutkimuksen kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Aineisto koostuu luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. Yleisesti on kvalitatiivisesta tutkimuksesta todettu, että sen pyrkimyksenä on löytää tai paljastaa tosiasioita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 152, 155.)

Aloitimme vastausten analysoinnin keväällä 2010. Aluksi tarkastelimme vastauksia ja vedimme yhteen samankaltaiset vastaukset. Selkeytimme vastauksia myös taulukoilla, jotka selkeyttävät nuorten vastauksia ja tuovat esille enemmistön näkemystä ATSan toiminnasta. Avoimien kysymyksiä avulla nuorilla oli mahdollisuus omin sanoin tuoda esille mielipiteitään ja kokemuksiaan. Halusimme näin ollen myös tuloksia kirjatesamme korostaa heidän omia ajatuksiaan.

9.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Vaikka tutkimuksessa pyritään välttämään virheiden syntymistä, tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat. Siksi tutkimuksissa pyritään aina arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Kaksi tärkeintä tutkimuksen arviointiin liittyvää käsitettä ovat reliabelius ja validius. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen mittaustulosten toistettavuutta eli sen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Validiteetilla taas tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä eli mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä on tarkoitus. Tutkimusta tehdessään tutkijan tulee ottaa huomioon myös tutkimuksen eettisyys, koska tutkijalla on eettinen vastuu tutkimustyöstään sekä tieteelle, kanssaihmisille, että tutkimuskohteelle. Tutkija ei voi antaa tutkimustulosten tai tutkijan asemansa hyödyntää omaa asemaansa tai vaikuttaa muiden ihmisten asemaan. Tutkijan tulee myös kohdella tutkimuskohteita ihmisarvon mukaisesti, eikä hän saa tehdä tutkimuksia tai toimenpiteitä, joissa ei itse suostuisi olemaan. (Friis & Lehtola 2000, 36; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003, 213.)

Tutkimuksemme luotettavuutta ja eettisyyttä lisää aiempi kokemuksemme ATSalla, joka auttoi meitä tutkimusongelmien sekä kyselylomakkeiden laatimisessa. Aikaisempien tutkimusten lukeminen ja ohjenuorana käyttäminen sekä ohjaavan opettajan apu kyselylomakkeiden laatimisessa lisää tutkimuksemme luotettavuutta. Samoin luotettavuutta lisää se, että olimme itse paikalla, kun osa nuorista täytti kyselylomakkeen, ja se, että lomakkeet täytettiin nimettöminä. Nuorille osoitetun kyselylomakkeen jokaiselle sivulle kirjoitimme, että kyselylomake käsitellään luottamuksellisesti, ja mainitsimme siitä vielä nuorille ennen lomakkeen täyttämistä. Tuloksia analysoidessamme otimme huomioon, ettei nuoria tunnusteta vastausten perusteella. Vanhemmille osoitettuun kyselyyn

taas lisäsimme liitteen, jossa kerroimme, mitä olemme ja mikä on opinnäytetyömme tarkoitus ja tavoitteet. Kerroimme lisäksi nuorille osoitettavasta kyselystä ja sen aihe-alueista.

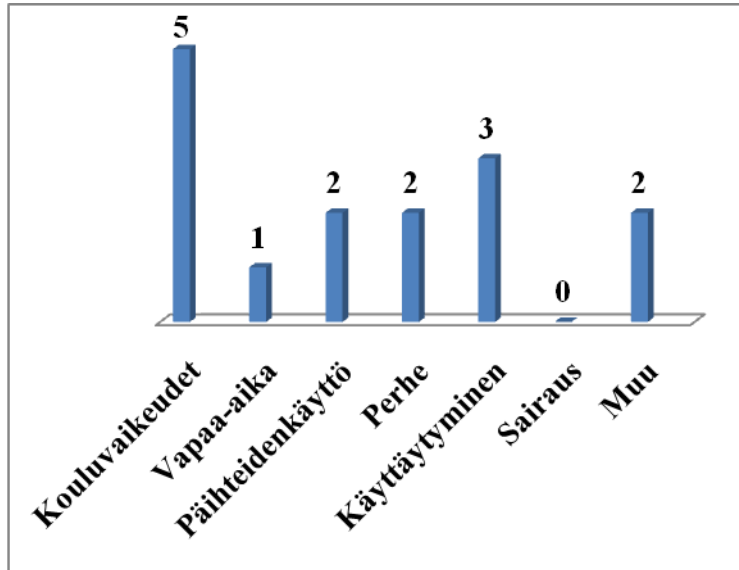
Kyselymme luotettavuutta laskee se, että emme ole olleet paikalla aina, kun kyselylomakkeita on täytetty. Kyselylomakkeen muodossa tehdyssä tutkimuksessa ei tutkija itse voi olla varma siitä, ovatko vastaajat olleet tosissaan vastatessaan kysymyksiin. Saamistamme vastauksista huomasimmekin, että osa vastaajista ei ollut paneutunut kyselyyn. Olisimme toivoneet vastaajilta syvällisempää ajattelua. Kaikki nuoret eivät olleet vastanneet kyselylomakkeen jokaiseen kohtaan, mikä laskee tutkimuksen luotettavuutta.

10 TULOKSET

10.1 Nuorten taustat

Kyselyihin vastanneet nuoret olivat iältään 16-21-vuotiaita. Kysyttäessä, miksi nuoret ovat mukana ATSA:n toiminnassa (TAULUKKO 1), kaksi nuorta koki kouluvaikeudet ja yksi vapaa-aajan ongelmat ainoaksi syyksi. Yksi nuori koki ongelmina olevan perheen ja käyttäytymisen ja yksi kouluvaikeudet sekä päihteidenkäytön. Kaksi nuorta vastasi kysymyksessä kolmeen kohtaan. Toisella ongelmat liittyivät kouluvaikeuksiin, päihteidenkäyttöön sekä käyttäytymiseen ja toisella kouluvaikeuksiin, perheeseen ja käyttäytymiseen. Jälkimmäinen kertoi vielä omin sanoin: ”Ei jaksa lähtyä kouluun ja tuli riittää kokoajan kotona”. Yksi nuori kertoi olevansa mukana ATSA:n toiminnassa omasta tahdostaan, ja yksi nuori koki olevansa pakotettu mukaan ATSAan.

TAULUKKO 1. Syyt ATSAssa mukana olemiseen

Tutkimuksessa halusimme selventää nuorten ajatuksia hyvinvoinnista kysymyksellä ”mitä sinun mielestäsi hyvinvointi on?”. Neljän nuoren mielestä hyvinvointi merkitsee hyvää oloa. Kaksi nuorta kertoo terveyden liittyvän hyvinvointiin. Heistä toinen erittelee terveyden vielä fyysiseen, psyykkiseen ja henkiseen terveyteen. Yksi kertoo hyvinvoinnin olevan sitä, että saa elää rauhassa ilman sosiaalityöntekijöitä. Nuoret kertovat

hyvinvoinnin liittyvän myös kavereihin, työpaikkaan tai koulutusmahdollisuuteen, asuinpaikkaan, ruokaan ja vaatteisiin.

Kohdassa 1.4 kysyimme nuorilta, mitkä asiat he kokevat olevan hyvin omassa elämässään. Ihmissuhteiden merkitys korostui heidän vastauksissaan. Rakkaus ja perhesuhteet sekä se, että saa olla viikonloput kotona, tuovat nuorille hyvän olon kokemuksia. Kolme nuorta ei osannut kertoa, mitkä asiat heidän elämässään ovat hyvin. Kaksi nuorta sen sijaan tunsi, että heidän elämässään kaikki on hyvin.

10.2 Koulu

Tutkimuksessa selvitettiin nuorten ajatuksia koulussa käymisestä. Viisi nuorta kertoi viihtyvän koulussa. Syiksi he kertoivat, että heillä on tekemistä ja he näkevät ihmisiä ja kavereita. Pitkät päivät ja aikaiset herätykset sen sijaan laskivat kouluviihtyvyyttä. Kysyimme nuorilta, kiinnostaako heitä ala, jota he opiskelevat. Seitsemän ilmoittaa olevansa kiinnostunut alasta, jota opiskelee, ja kahden nuoren mielestä ala ei ole kiinnostava.

Kohdassa 2.3 kysyimme, onko ATSA vaikuttanut nuorten asenteeseen tai tapoihin koulunkäynnin suhteen. Neljä nuorta kertoo ATSAN vaikuttaneen heidän asenteeseensa tai tapoihinsa koulunkäynnin suhteen, ja viiden nuoren mielestä ATSAlla ei ole ollut vaikutusta.

Vastauksista selvisi, että ATSA on vaikuttanut nuorten asenteisiin ja tapoihin koulunkäynnin suhteen. Kahden nuoren mielestä ATSAN vaikutus on näkynyt poissaolojen vähenemisenä, sillä ATSAN työntekijät huolehtivat aamulla kouluun lähtemisestä. Yksi kertoo jaksaneensa opiskella paremmin ja enemmän. Vain yhden mielestä vaikutus ei ole näkynyt mitenkään.

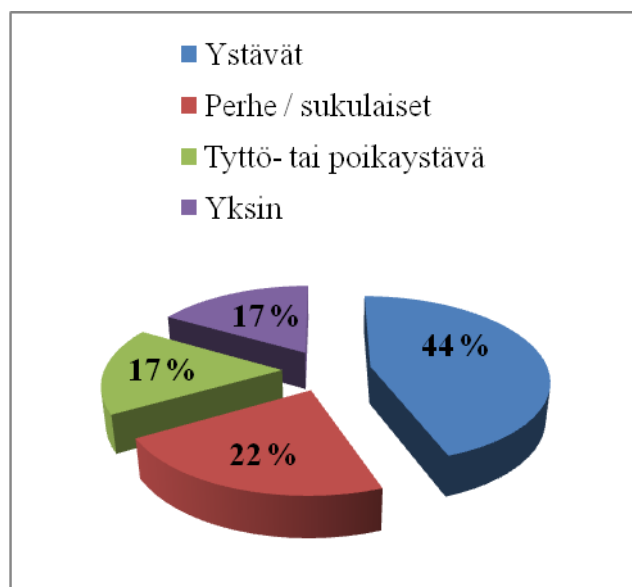
Kohdassa 2.5 halusimme tietää nuorten tulevaisuuden suunnitelmista opiskelun näkökulmasta. Kysymykseen ”ajatteletko jatkavasi opintojasi valmistuttuasi ammattiin?” neljä nuorta vastasi suunnittelevansa opiskelun jatkamista ammattikoulun jälkeen.

Syyksi opintojen jatkamiseen vastauksissa mainitaan paremmat mahdollisuudet työelämään. Neljä sen sijaan pyrkii työelämään valmistuttuaan. Yksi perustelee vastausta ”ei jaksakaan, ja haluan töihin että saa rahaa”.

10.3 Vapaa-aika

Nuoret ilmoittavat viettävänsä suurimman osan vapaa-ajastaan ystäviensä seurassa (TAULUKKO 2). Vapaa-ajan vietto perheen ja sukulaisten kanssa on nuorten keskuudessa myös yleistä. Osa viettää myös aikaansa seurustelukumppaninsa kanssa.

TAULUKKO 2. Vapaa-aika

Nuoret kertovat viettävänsä vapaa-aikansa piirtämällä, laulamalla, hengaillemalla kaveriensä kanssa, autoilemalla ja luonnossa sekä käymällä joskus baareissa. Yksi kertoo tekevänsä myös töitä. Suurin osa on tyytyväinen vapaa-ajan käyttöönsä, eikä kaipaa muutoksia. Yksi nuorista haluaisi lisätä liikuntaa ja yksi löytää säännöllisen harrastuksen. Eräs nuorista kertoo, että voisi käyttää vapaa-ajallaan enemmän aikaa koulurästien tekoon ja siivoamiseen.

10.4 ATSAn vaikutus ja viihtyvyys

Nuorten mukaan heillä ei juuri ollut ennakko-odotuksia ennen asuntolaan muuttoaan. Yksi vastasi kysymykseen odottaneensa saavansa apua ongelmiinsa. Toinen kertoo hieman jännittäneensä, keitä muita asuntolassa asuu.

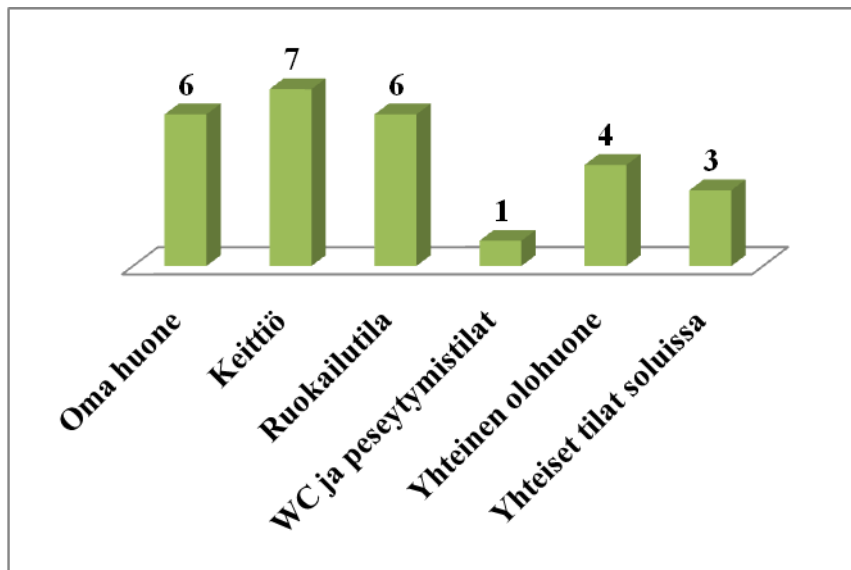
Nuorten mukaan odotukset ovat täyttyneet hyvin, ja yksi kertoo saaneensa uusia tuttavuuksia. Neljä nuorta jätti vastaamatta kysymykseen, jossa kartoitettiin ennakko-odotusten toteutumista. Yhden mielestä odotukset eivät olleet toteutuneet.

Kysyttäessä ”miten tulet toimeen muiden ATSAn asukkaiden kanssa?” kaikki nuoret kertovat tulevansa toimeen muiden asukkaiden kanssa hyvin, lukuun ottamatta yhtä vastaajaa, joka jätti kommentoimatta kysymykseen.

Kaiken kaikkiaan nuoret viihtyvät ATSAlla hyvin. Yksi nuori kuitenkin ilmoittaa, ettei viihdy asuntolassa. Kaksi nuorta vastasi kysymykseen ATSAlla viihtymisestä sekä kyllä että ei. Hyvänä nuoret kokivat asumisen lähellä kavereita ja koulua, ruoan, kouluun paitistamisen sekä työntekijöiltä saamansa tuen. Yksi vastaajista kertoo kokeneensa kaiken hyvänä. Huonoina asioina nuoret pitävät sääntöjä, liian aikaista herätystä, vapaa-ajan kontrollointia sekä yksityisyyden puutetta. Yksi nuori vastasi, ettei ole tyytyväinen mihinkään ATSAlla. Halusimme myös selvittää nuorten halukkuutta vaikuttaa ATSAlla järjestettävään toimintaan, ja vain yksi nuorista vastasi haluavansa vaikuttaa.

Suurimmaksi osaksi nuoret ovat tyytyväisiä ATSAn tiloihin (TAULUKKO 3), erityisesti keittiöön, ruokailutilaan ja omaan huoneeseensa. Kolme nuorta oli tyytymättömiä WC- ja peseytymistiloihin. Yksi ei ollut tyytyväinen yhteisiin tiloihin soluissa ja toinen omaan huoneeseensa. Neljä jätti vastaamatta kysymykseen, jossa kartoitettiin, mihin ATSAn tiloista nuoret eivät ole tyytyväisiä.

TAULUKKO 3. Tyytyväisyys ATSA:n tiloihin

Kysyimme nuorilta, miten yhteistyö ATSA:n työntekijöiden ja muiden tahojen, kuten opettajien, koulukuraattorin, psykiatrisen poliklinikan ja vanhempien, välillä toimii. Seitsemän nuoren mielestä yhteistyö eri tahojen kanssa toimii hyvin. Yksi nuorista kuitenkin kertoo, että eri yhteistyötasoilla on eri käsitys hänestä ihmisenä eivätkä heidän ajatusmaailmansa aina kohtaa. Erimielisyyksiä on esimerkiksi avun tarpeen arvioinnissa.

Kolme nuorta ei osaa sanoa, miten ATSA on tähän mennessä vaikuttanut heidän elämäänsä, ja kaksi kertoo, ettei se ole vaikuttanut heidän elämäänsä mitenkään. ATSAlla asuminen on luonut yhdelle nuorelle turvallisuuden tunnetta, ja toinen nuori sanoo tulleensa sosiaalisemmaksi ja saaneen kavereita sekä opintojaan järjestykseen. Yksi nuorista kertoo lopettaneensa juomisen asuessaan ATSAlla.

Halusimme selvittää, mitä nuoret odottavat ATSAlta jatkossa. Neljä nuorista ei toivo ATSAn vaikuttavan jatkossa mitenkään omaan elämäänsä. Yksi toivoo ATSAn muuttavan asennettaan koulunkäyntiä kohtaan ja yksi työntekijöiden auttavan tarvittaessa. Kolme nuorta jätti vastaamatta kysymyksen. Nuoret kokevat, että työntekijät ovat ottaneet heidät hyvin vastaan ATSAlle. Vain yksi kertoo kokeneensa epäoikeudenmukaisuutta.

Seitsemän nuoren mielestä heitä ja heidän elämäntilannettaan ymmärretään ATSAlla. Yksi nuori kokee tarpeellisenä sen, ettei hänen kohdallaan jousteta eikä anneta periksi. Sen sijaan kahden kyselyyn vastanneen mielestä heitä ja heidän elämäntilannettaan ei ymmärretä. Toinen heistä kertoo, ettei hänen kaikkia tarpeitaan oteta huomioon ja viittaa yksityisyyteen ja omaan aikaan.

Kysyimme kohdassa, olivatko ATSAlla asuvat nuoret saaneet riittävästi tietoa ja ohjausta muuttaessaan toiselta paikkakunnalta Kokkolaan. Vastausten mukaan nuoret, jotka olivat muualta kuin Kokkolasta kotoisin, kokivat tuen ja ohjauksen olleen riittävää. Osalle nuorista paikkakunta oli tuttu jo ennestään.

Kartoitimme lopuksi nuorten tulevaisuuden toiveita. Nuoret toivovat tulevaisuudeltaan kunnan koulutusta, työpaikkaa ja sen myötä taloudellista turvaa, onnellisuutta, rakkautta ja perhettä sekä ystäviä. Yksi nuorista toivoo saavansa asiat niin hyvin kuntoon, ettei enää tarvitse ATSAn apua, toinen toivoo, ettei tarvitsisi sosiaalityöntekijöiden tukea. Tulevaisuuden suunnitelmissa nuorilla olikin opiskelu, ammatinhankinta ja töihin meno sekä perheen perustaminen. Työpaikan saamisen myötä nuoret toivovat kykenevänsä ostamaan auton ja muuta heille tärkeää.

11 JOHTOPÄÄTÖKSET

11.1 Tutkimukseen osallistuneiden nuorten taustat

Tutkimuksesta ilmeni, että nuorilla oli monia ongelmia ennen ATSAan tuloaan. Ongelmat liittyivät perheeseen, käyttäytymiseen, kouluvaikeuksiin, pähteidenkäyttöön ja vapaa-aikaan. Useat olivat vastanneet olevansa mukana ATSA:n toiminnassa monen eri syyn vuoksi, joten ongelmat ovat alkaneet kasautua. Kun ongelmat alkavat kasaantua, ei nuori tai hänen lähiympäristönsä yleensä tiedä, mistä kohtaa ongelmia tulisi alkaa ratkoa. On usein vaikeaa selvittää, mitkä ongelmat ovat syitä ja mitkä seurauksia. Juuri tällaisessa tilanteessa ATSA on oikea paikka nuorelle. ATSA:ssa työskentelevät aikuiset ja muut nuoren elämässä mukana olevat tahot alkavat yhdessä pikkuhiljaa selvittää nuorten ongelmia.

11.2 Hyvinvointi nuorten kokemana

Yleiskuva nuorten hyvinvoinnista on ristiriitainen. Samanaikaisesti lasten ja nuorten keskimääräinen hyvinvointi on lisääntynyt, mutta häiriösuuntautuneiden palveluiden, kuten psykiatrisen sairaanhoito ja erityisopetus, käyttö on kasvanut voimakkaasti. (Liukkonen & Pirinen 2009, 18.)

Kartoitimme tutkimuksessamme nuorten ajatuksia hyvinvoinnista. Nuoret kertoivat hyvinvoinnin olevan terveyttä ja hyvää oloa. Kuten kappaleessa 6.1 Ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen todettiin, myös nuoret ymmärsivät, että opintojen ja koulutuksen merkitys nuoren hyvinvoinnin kannalta on suuri. Koulutus ja työpaikan saaminen taas liitettiin taloudelliseen turvaan. Taloudellisen turvan avulla nuoret pohtivat saavansa ruokaa, vaatteita ja asuinpaikan. Perustarpeiden tyydytys oli siis keskeisellä sijalla vastauksissa.

11.3 Nuorten kouluviihtyvyys ja ATSAn vaikutukset koulunkäyntiin

ATSAlla asuville nuorille suoritetusta kyselyistä siis selvisi, että viisi nuorta viihtyi koulussa ja seitsemän kertoo olevansa kiinnostunut opiskelemastaan alasta. Yleisesti ottaen nuoret siis viihtyivät koulussa ja olivat kiinnostuneita opiskelemastaan alasta. Kuten aiemmin kerroimme kappaleessa 6.2 Nuorten viihtyminen koulussa, noin kolmas osalla oppilaista on kielteisiä asenteita koulua kohtaan ja suomalaisnuorten kouluviihtyvyys on heikkoa muihin maihin verrattuna (Yleisradio Oy 2009). Tutkimuksemme mukaan ATSAlla asuvat nuoret viihtyivät kuitenkin yllättävän hyvin koulussa.

Yhtenä ATSAn tavoitteista on kannustaa nuorta koulunkäyntiin, ja tutkimuksen tuloksista huomaakin, että ATSAn vaikuttavuus on näkynyt nuorten koulunkäynnissä poissaolojen vähenemisenä ja opiskelumotivaation lisääntymisenä. Melkein puolet nuorista haluaa jatkaa opintojaan ammattikoulun päätyttyä, mikä kertoo myös nuorten myönteisistä kokemuksista koulunkäynnin suhteen.

11.4 Nuorten tyytyväisyys vapaa-ajankäyttöön

Enemmistö nuorista viettää vapaa-aikaansa useimmiten ystäviensä seurassa. Hyvien ystävien läsnäolo ja heidän tukensa ovat voimavaratekijöinä merkittävimpiä ihmisen elämässä. Ystäviltä saadun sosiaalisen tuen on tutkittu suojaavan stressiltä ja pidentävän elämää. Kavereista muodostuvassa vertaisryhmässä nuori saa kokemuksia läheisyydestä, kumppanuudesta sekä ryhmään kuulumisesta, ja nuori rakentaa omaa minäkuvaansa kavereilta saadun palautteen avulla. Kavereiden seurassa nuori voi olla oma itsensä, ja kavereiden kanssa vietettyä aikaa voidaankin sanoa pakopaikaksi arjen paineilta. Nuoruusiässä ystävyysuhteiden olemassaolo ennustaa nuoren hyvinvointia. (Markkanen 2006, 9 - 10.)

Mielekäs vapaa-aika on yksi nuoren hyvinvoinnin kulmakivistä, ja tyytyväisyys ihmissuhteisiin vaikuttaa vahvasti elämään tyytyväisyyteen. Ne nuoret, jotka tapaavat ystäviään usein, ovat myös tyytyväisempiä elämäänsä. (Myllyniemi 2009, 3, 133 - 134.) Tutkimuksessa mukana olleet nuoret olivat suhteellisen tyytyväisiä vapaa-ajankäyttöön

eivätkä kaivanneet siihen muutoksia. Tyytyväisyyttä lisää myös hyvät suhteet isään, äitiin ja sisaruksiin. Ystävien jälkeen eniten nuoret viettivätkin aikaa perheenjäsentensä kanssa.

11.5 ATSA:n vaikuttavuus

Yleisesti voidaan todeta, että kyselyyn vastanneet nuoret viihtyvät ATSAlla hyvin. Eri-tyisesti nuoret pitävät tärkeänä koulumatkan lyhyttä, kouluun patistamista ja työntekijöiltä saamaansa tukea sekä sitä, että kaverit asuvat lähellä. Huonoina puolina nuoret ilmoittivat säännöt, liian aikaiset herätykset sekä vapaa-ajan kontrolloinnin ja yksityisyyden puutteen. Vaikka nuoret usein kritisoivatkin sääntöjä ja haluavat ennemmin rikkoa kuin noudattaa niitä, luovat rajoitukset myös turvallisuuden tunnetta. Säännöthän on tarkoitettu vain nuorten omaksi parhaaksi ja niiden kautta välittyy tunne, että aikuiset välittävät heistä. Asuntolan säännöt tulee kuitenkin laatia yhteisymmärryksessä nuorten kanssa niin, että nuoret tiedostavat syyt näiden sääntöjen olemassaoloon sekä ymmärtävät mahdollisten rikkomusten seuraukset.

Nuoret kokivat työntekijöiden vastaanoton hyväksi ja lämpimäksi. Vastausten perusteella työntekijät myös ymmärtävät nuorten elämäntilanteita ja tarpeita, vaikka asuntolan säännöt osittain rajoittavatkin kaikkien tarpeiden huomiointia.

Nuoret tulevat hyvin toimeen muiden ATSAssa asuvien kanssa. Tämä onkin tärkeää asuntolassa viihtymisen kannalta, sillä tiettyyn ryhmään kuulumisen on palkitsevaa sekä tarjoaa nuorelle läheisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Kaveriporukka tarjoaa ajanvietettä, kumppanuutta ja tunteen johonkin kuulumisesta (Nokelainen & Toikander 2006, 35). Asuntolassa asumisen parhaita puolia ovat juuri kodinomaisuus sekä yhteishenki joka kasvaa, esimerkiksi ruokailemalla yhdessä, keskustelemalla, ratkaisemalla ongelmia yhdessä sekä erilaisten harrastusten ja toimintojen myötä (Huldèn 2001, 83).

Nuoret ovat myös tyytyväisiä asuntolassa erityisesti keittiöön, ruokailutilaan sekä omaan huoneeseen. Tyytymättömyyttä herättivät yhteiset wc- ja peseytymistilat. Syyinä

tyytymättömyyteen uskomme olevan nuorten yksityisyyden ja oman tilan kaipuun, jotka ilmenevät muista vastauksista.

Yllätyimme siitä, että nuoret eivät ole kiinnostuneita vaikuttamaan ATSA:ssa järjestettävään toimintaan. Tästä päättelimme, että nuoret ovat suhteellisen tyytyväisiä tämän hetkiseen toimintaan, eikä ainakaan suurempia muutoksia kaivata.

Tutkimuksestamme käy ilmi, että nuorten mielestä yhteistyö ATSA:n ja muiden nuorten kanssa toimivien tahojen välillä toimii hyvin. Yhteistyöllä tarkoitamme ATSA:n työntekijöiden sekä opettajien, oppilashuollon ja vanhempien välistä yhteydenpitoa. Tärkeänä yhteistyökumppanina toimii myös muu koulun ulkopuolinen auttajataho, joka kunkin nuoren kanssa toimii. On tärkeää, että kaikilla tahoilla on samanlainen käsitys nuorten ongelmista ja avun tarpeista. Yksi kyselyyn vastanneista kertookin kokevansa, että kaikilla hänen kanssaan työskentelevillä ammattilaisilla on erilainen käsitys hänestä ihmisenä eivätkä heidän ajatusmaailmat aina kohtaa.

Nuoret kaipaavat usein keskustelua ja sitä, että heitä ja heidän ongelmiaan kuunnellaan. Ammattilaisilta kaivataan konkreettisia neuvoja ja ohjausta. Keskittyminen erilaisten ratkaisujen löytämiseen ja myönteisen palautteen saaminen on nuorille myös tärkeitä ja kasvattaa näin heidän luottamustaan omiin kykyihinsä. Nuoret tarvitsevat kunnioittavan ja luottamuksellisen suhteen auttajiinsa, varsinkin silloin, jos aikaisemmat vuorovaikutussuhteet aikuisiin ovat olleet näiltä osin puutteellisia. (Aaltonen ym. 2007, 419.)

ATSA:n vaikuttavuudesta nuorten elämään on nuorten vastausten perusteella ristiriitaisia tuloksia. Osan mielestä ATSA ei ole vaikuttanut heidän tilanteeseensa ja osa ei kaipaa ATSA:n vaikuttavan mitenkään. Syynä tähän voi olla se, että osa nuorista on ollut mukana ATSA:n toiminnassa vasta lyhyen ajan ja nuorten voi olla vaikea hahmottaa ATSA:n mahdollisia vaikutuksia. Myönteisiä vastauksia saimme kuitenkin kolmelta nuorelta, jotka kokivat, että ATSA:ssa asuminen on tuntunut turvalliselta ja on vaikuttanut myönteisesti ihmissuhteisiin, opintoihin sekä päihteidenkäyttöön.

11.6 Nuorten tulevaisuuden suunnitelmat

Aiemmin selvitimme nuorten ajatuksia hyvinvoinnista. Nuorten tulevaisuuden toiveet liittyivät selvästi samoihin asioihin, eli taloudelliseen turvaan, onnellisuuteen, rakkauteen ja perheeseen sekä ystäviin. Tulevaisuuden suunnitelmissa nuorilla onkin opiskelu ja ammatinhankinta, töihin meno sekä perheen perustaminen. Jokainen nuori tarvitsee tulevaisuudenkuvia, jotka värittyvät heidän toiveistaan, odotuksistaan ja suunnitelmistaan. Varsinkin vaikeissa elämäntilanteissa kannattaa rakentaa parempia kuvia tulevaisuudesta. Nuorten tulevaisuuden suunnittelu ja tavoitteiden asettelu on kuitenkin hyvin erilaista verrattuna aikuisiin, sillä nuoret eivät ajattele niin pitkällä tähtäyksellä kuin aikuiset. On erittäin tärkeää, että nuorilla olisi elämässään jonkinlainen tavoite tai suunnitelma, jota kohti kulkea. Näin nuori myös oppisi, että hänen tekemisillään on merkitystä. (Kemppinen 1999, 136, 189, 217.)

12 POHDINTA

Työssämme tutkimme ATSan toiminnan vaikutusta ATSAlla asuvien nuorten asenteisiin ja tapoihin koulunkäynnin suhteen. Lisäksi selvitimme, miten ATSan toiminta on vastannut ATSAssa asuvien nuorten odotuksia ja toiveita sekä heidän ajatuksiaan hyvinvoinnista ja tulevaisuudesta.

Tavoitteena oli saada nuorten äänet kuuluviin ja kehittää näin ATSan toimintaa paremmin vastaamaan nuorten tarpeita. Mielestämme tämä tavoite ei toteutunut täysin. Onnistuimme kuitenkin kartoittamaan kokonaiskuvaa nuorten ajatuksista, jotka eivät välttämättä olisi tulleet muutoin esille. Vastauksista ilmeni, että nuoret ymmärtävät ATSan tuen tärkeyden ja ovat valmiita vastaanottamaan tarjotun avun. Myönteisenä tuloksissa näemme nuorten tulevaisuuden toiveet sekä suunnitelmat, joiden avulla toiveet ovat saavutettavissa.

Opinnäytetyön tekoprosessi oli pitkä ja täynnä haasteita. Työn kokonaiskuvan kartoittaminen ja lopullisen aiheen rajaaminen teettivät paljon ajatustyötä. Suurin haaste koko ajanjaksona oli motivaation löytäminen, varsinkin työn alkuvaiheessa. Epäselvyys siitä, montako nuorta ATSAssa tulisi lukuvuoden 2009 - 2010 aikana asumaan, oli myös turhauttavaa. Tutkimuksen tekeminen oli meille kummallekin uutta ja toi näin mukanaan omat haasteensa. Tutkimuksen edetessä saimme kuitenkin paljon onnistumisen kokemuksia, jotka nostivat motivaatiota ja kasvattivat meitä tutkijoina.

Käytimme tutkimusaineiston keruumenetelmänä puolistrukturoituja kyselylomakkeita, jotka osoitimme ATSAlla asuville nuorille. Tuloksia analysoidessamme huomasimme, että menetelmänä nuorten haastattelut, joko yksinään tai lomakkeen lisänä, olisivat toimineet tehokkaammin. Koska vastaajat olivat jättäneet vastaamatta kyselyssä useisiin kohtiin, haastattelu menetelmänä olisi toiminut paremmin. Näin olisimme saaneet haastattelemalla kaikkiin kysymyksiin vastaukset ja tulokset olisivat luotettavampia.

Yhteistyömme on sujunut yleisesti ottaen hyvin. Prosessin aikana elämässämme on tapahtunut erilaisia muutoksia, mikä on vaikuttanut sekä itsenäiseen työskentelyyn että yhteistyöhön. Toistemme motivoiminen ja tukeminen osoittautuivat hankalaksi, sillä

aika ajoin omakin jaksaminen oli koetuksella. Loppua kohden yhteistyö helpottui ja kykenimme tukemaan toisiamme paremmin. Olemme oppineet tämän työn aikana yhteistyön tekemisestä asioita, joita voimme hyödyntää myös tulevaisuudessa.

Haluamme kiittää ATSA:n työntekijöitä ja tutkimuksessamme mukana olleita nuoria sekä Anne Jaakonahoa, joka on tukenut meitä opinnäytetyöprosessissa ja opinnäytetyömme ohjaajaa Juha Pekolaa. Erityiskiitokset haluamme osoittaa toisillemme.

LÄHTEET

Aaltonen, K. 2007. Nuorisolakiopas. Helsinki: Tietosanoma.

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilen, M. 2003. Nuoren aika. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilen, M. 2007. Ungdomstiden. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Allianssi 2004. Erityisnuorisotyö. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.alli.fi/tieto/nuorisotyö/erityis.html>. Luettu 20.7.2010.

ATSA-projektisuunnitelma. 2007. Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä.

Autio, M., Eräranta, K. & Myllyniemi, S. 2008. Polarisoituva nuoruus? Helsinki: Nuorisotutkimusseura, Opetusministeriö & Stakes.

Cacciatore, R., Korteniemi-Poikela & Huovinen, M. 2008. Miten tuen lapsen ja nuoren itsetuntoa. Helsinki: WSOY.

Cederlöf, P. 1998. Nuorisotyön yhteiskunnallinen merkitys: Perustietoja, poimintoja ja haarukkapaloja nuorisotyöstä sekä sen asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa. Nuorisosiain neuvottelukunta. Pdf-tiedosto. Saatavissa: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/maat_tutkimukset/Nuorisotyxn_merkitys.pdf. Luettu: 19.7.2010.

Cederlöf, P. 2004. Nuorisotyö ja sen haasteet pienissä kunnissa: Laadullinen tutkimus nuorisohjaajien ja nuorisotyöstä vastaavien työntekijöiden työstä sekä kunnallisen nuorisotyön sisällöstä ja asemasta. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Cederlöf, P. 2007. Nuorisotoimet rakennemuutoksen kynnyksellä: Selvitys kunnallisen nuorisotyön asemasta ja haasteista kunta- ja palvelurakenteen uudistuksessa, sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyöstä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Charpentier, R., Keski-Rahkonen A. & Viljanen, R. 2008. Olen juuri syönyt. Läheiseläni on syömishäiriö. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Egger, O. & Rauterberg, M. 1996. Internet behavior and addiction. Swiss Federal Institute of Technology. Work & Organisational Psychology Unit. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <http://www.idemployee.id.tue.nl/g.w.m.rauterberg/ibq/report.pdf>. Luettu: 23.8.2010.

Ehkäisevän päihdetyön käsikirja. Alkoholi, huumeet ja tupakka. 2009. Jyväskylä: A-klinikkasäätiö.

Erkko, A-M. 2006. Nuorten elämänhallinta ja mielen hyvinvointi. Sivuaineen proseminaarit. Helsingin yliopisto. Kotitalousopettajan koulutus. Saatavissa:

http://www.mielenhyvinvoinninopetus.fi/pdf/Erkko_Nuorten_elamanhallinta_ja_mielen_hyvinvointi.pdf. Luettu: 5.9.2010.

Friis, L. & Lehtola, K. 2000. ”Kotoa piti päästä pois, turvaa hakemaan”: Tutkimus Kokkolan turvakodin asiakkaista sekä heidän kokemuksistaan turvakodista saamastaan tuesta. Opinnäytetyö. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö. Kokkola.

Fröjd, S. & Kaltiala-Heino, R. & Ranta, K. & Von der Palhen, B. & Marttunen, M. 2009. Nuorten ahdistuneisuus ja päihteiden käyttö. Tietoa vanhemmille ja nuorten kanssa työskenteleville aikuisille. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/4f346481-ad88-43d7-8320-c5ddbfc057c1>. Luettu: 27.7.2010.

Grönvall, U. 2009. Nuoren pienikin itsetuhoisuus on huomioitava. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.medi uutiset.fi/uutisarkisto/article264325.ece>. Luettu: 22.8.2010.

Hallinen, P. 2010. Oppilaiden sosiaaliset suhteet ja kouluviihtyvyys yläkoulun alussa. Pro gradu-tutkielma. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/22935/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201002121222.pdf?sequence=1>. Luettu: 22.8.2010.

Harinen, P., Lehtonen, J., Soininen, A. & Vesivalo, O. 1998. Nuorten arki ja muuttuvat rakenteet. Helsinki: Nuorisotutkimusseura Ry.

Heikkinen, M. 2010. Sosiaaliset suhteet ja syrjäytyminen nuoruudessa. Pdf-tiedosto. Saatavissa: http://www.uku.fi/valinta/valintakokeet/2007/sostyo_aineisto2003.pdf. Luettu: 22.8.2010.

Helve, H. 2002. Arvot, muutos ja nuoret. Helsinki: Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2003. Tutki ja kirjoita. Vantaa: Dark Oy.

Hoikkala, T & Sell, A. Nuorisotyötä on tehtävä: Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Huldén E. 2001. Kokonaisuutta etsimässä, På jakt efter helheten: Internatboende: ett hjälpmedel för att förhindra utbrändhet bland unga. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Järvi, J., Laaksonen, M. & Mäkelä, J. 2001. Kouluviihtyvyys. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Porin yksikkö.

Karlsson, L. & Marttunen, M. 2007. Kansanterveyslaitoksen julkaisuja 6/2007. Nuorten masennus; Tietoa nuorille ja heidän perheilleen. Pdf-tiedosto. Saatavissa: http://www.ktl.fi/attachments/suomi/julkaisut/julkaisusarja_b/2007/2007b06.pdf. Luettu: 18.6.2010.

Karlsson, L. & Marttunen, M. 2007. Kansanterveyslaitoksen julkaisuja 10/2007. Nuorten depressio; Tietoa nuorten kanssa työskenteleville aikuisille. Pdf-tiedosto. Saatavissa:

- http://www.ktl.fi/attachments/suomi/julkaisut/julkaisusarja_b/2007/2007b10.pdf. Luettu: 18.6.2010.
- Kautonen, S. 2003. Ammatillisen koulutuksen aulaturistit. Supra-projektin mahdollisuudet nuoren identiteettityön suuntaamisessa. Pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos.
- Kemppinen, P. 1999. Nuoriso 2000: Nuorisotyön käsikirja. Vantaa: Kannustusvalmennus P.K. Oy.
- Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä. ATSA- Asuminen tuettuna, saavutuksena ammatti. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kpedu.fi/?deptid=13234>. Luettu 18.8.2010.
- Koivisto, M-V. 2009. Nettiriippuvuuden ja masennuksen yhteys. Pro gradu-tutkielma. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://info.stakes.fi/pelihaitat/FI/julkaisut/pro+gradu+2009.htm>. Luettu: 23.8.2010.
- Kuure, T. 2001. Aikuistumisen pullonkaulat. Pieksämäki: Nuorisotutkimusseura.
- Laakso, R. 2009. Arjen rutiinit ja yllätykset – etnografia lastenkotityöstä. Väitöskirja. Tampereen Yliopisto. Sosiaalityön tutkimuksen laitos.
- Lahikainen, R. Punamäki, R-L. & Tamminen, T. 2008. Kulttuuri lapsen kasvattajana. Vantaa: WSOY.
- Syrjälä, J. 2005. Vahva vanhemmuus. Paras tuki nuoren kasvuun. Helsinki: Väestöliitto.
- Laki ammatillisesta koulutuksesta 21.8.1998/630.
- Lehtonen, H. 2008. Sytykkeitä syrjäytymisen ehkäisemiseen. Hämeenlinna: Tampereen yliopisto. Opettajankoulutuslaitos.
- Linnossuo, O. 2004. Syrjäytymisestä selviytymiseen? Arviointitutkimus työttömien nuorten palveluohjauksesta. Helsinki: Kansaneläkelaitos.
- Lämsä, A-M. 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä: Lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. Oulu: Oulun Yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö.
- Markkanen, J. 2006. Koululaisten stressin lähteet ja stressiltä suojaavat tekijät. Kandidaatin tutkielma. Pdf-tiedosto. Saatavissa: http://www.mielenhyvinvoinninopetus.fi/pdf/Markkanen_Jaana_nuortenstressi_07.pdf. Luettu: 26.8.2010.
- Marttunen, M. 2004. Itsetuhoisuus nuoruudessa yleisempää ja vakavampaa kuin uskottu. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.ktl.fi/portal/suomi/julkaisut/kansanterveyslehti/lehdet_1997/5_1997/itsetuhoisuus_nuoruusiassa_yleisempaa_ja_vakavampaa_kuin_uskottu/. Luettu: 22.8.2010.

- MTV3. 2010. Nettiriippuvuutta vähätellään yhtä. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.mtv3.fi/uutiset/kotimaa.shtml/arkistot/kotimaa/2010/08/1174571>. Luettu: 23.8.2010.
- Mykkänen, E. 2006. Oletko nettiriippuvainen? Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.terkkari.fi/?page=6896628&id=3114212#>. Luettu: 29.8.2010.
- Myllyniemi, S. 2009. Aika vapaalla. Nuorten vapaa-aikatutkimus 2009. Helsinki: Opetusministeriö & Nuorisotutkimusseura.
- Mämmi, L. 2004. Nuorten elämänhallinnan tukeminen kunnallisessa, ohjatussa nuorisotyössä. Opinnäytetyö. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveystalanyksikkö. Kokkola.
- Niemi, H. 2003. Mihin kuulun, kuka olen?: Koti, ihmissuhteet ja identiteetti perhehoitossa kasvaneen nuoren aikuisen äidin elämäkertomuksessa. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Niemi, O. 2001. ”Joskus on hyvä saaha puhua jonku kaa”: kyselytutkimus kokkolalaisille nuorille heidän elämänvaiheestaan. Opinnäytetyö. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveystalanyksikkö. Kokkola.
- Nieminen, S. & Nivala, T. 2001. Nuoret ja masentunut mieliala. Kokkolan seudun 8-9 luokkalaisten masentunut mieliala ja sen yhteys kouluun ja sosiaalisiin suhteisiin. Opinnäytetyö. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveystalanyksikkö. Kokkola.
- Nokelainen, E. & Toikander, T. 2006. Ohjattu pienryhmätoiminta osana nuorisotyötä: Perusteluita toiminnan tehokkuudelle. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Nurmi, P. 2009. Opettaja kouluhyvinvoinnin edistäjänä. Toisen asteen opettajat dialogisuutensa ja autenttisuutensa säätelijöinä. Akateeminen väitöskirja. Kuopion yliopisto. Kuopio. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <http://www.uku.fi/vaitokset/2009/isbn978-951-27-1229-8.pdf>. Luettu: 1.7.2010.
- Opetusministeriö. 2005. Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ja Omaura: Seurantatutkimus Omaura - toimintaan osallistuneiden elämänvaiheista 1995-2001.
- Opetusministeriö. Nuorisotyö- ja politiikka: Perustietoa nuorisotoimialasta. Pdf-tiedosto. Saatavissa: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/Liitteet/NUORISOTYx_JA_POLITIIKKA.pdf. Luettu 19.7.2010.
- Peltoniemi, T. 2006a. Nettiriippuvuus. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/413-nettiriippuvuus>. Luettu: 23.8.2010.
- Peltoniemi, T. 2006b. Nettiriippuvuus Suomessa. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/413-nettiriippuvuus-suomessa>. Luettu: 23.8.2010.

Puura, M. 2010. Nuorisotyö- ja politiikka. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.kunnat.net/k_peruslistasivu.asp?path=1;29;351;826. Luettu 20.7.2010.

Pääkkilä, L. 2007. Nuorisotyö vanhemmuuden tukena. Opinnäytetyö. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö. Kokkola.

Ranta, K. & Rantanen, P. Nuorten ahdistuneisuus ja ahdistuneisuushäiriöt. Www-dokumentti. Saatavissa: http://therapiafennica.fi/wiki/index.php?title=Nuorten_ahdistuneisuus_ja_ahdistuneisuus%C3%A4iri%C3%B6t. Luettu: 22.6.2010.

Savela, A. 2007. Pietarsaaren nuorten vapaa-aika sekä kokemuksia osallistumisesta ja vaikuttamisesta. Kyselytutkimus nuorille ja nuorisovaltuutetuille. Opinnäytetyö. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö. Kokkola.

Silvennoinen, H. 2001. Kunnallisen nuorisotyön arviointi. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Sosiaaliportti 2009. Nuoret ja ehkäisevä työ. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/nuoret/#otsikko6>. Luettu: 14.6.2010.

Suikkanen, A., Martti, S. & Linnakangas, R. 2004. Homma hanksaan. Nuorten kuntoutuskokeilun arviointi. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Syömishäiriöliitto-Syli ry. 2010a. Miten syömishäiriön voi tunnistaa? Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.syomishairioliitto.fi/syomishairiot/syomishairiot2.html>. Luettu: 30.7.2010.

Syömishäiriöliitto-Syli ry. 2010b. Kuinka yleisiä syömishäiriöt ovat? Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.syomishairioliitto.fi/syomishairiot/syomishairiot5.html>. Luettu: 20.7.2010.

Syömishäiriöliitto-Syli ry. 2010c. Mitä syömishäiriöt ovat? Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.syomishairioliitto.fi/syomishairiot/>. Luettu: 30.7.2010.

Takkunen, U-M. & Heikkuri, M. 2008. Huostaanotettujen nuorten perustarpeiden kasvatuksellinen huomio ottaminen. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.kytopalo.net/lastenkoti_amana/huostaanotettujen_nuorten_perust/. Luettu: 25.8.2010.

Tarvainen, T., Pietiläinen, V & Kuure, T. 2007. Nuoret eivät odota. Palvelurakenteen muutos nyt. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. 2008. Nuorten itsetuhokäyttämisen tunnistaminen ja arviointi – tietoa nuorten kanssa työskenteleville aikuisille. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.ktl.fi/portal/suomi/osastot/mao/mielenterveystietoa/nuorten_itsetuhokayttaytyminen/. Luettu: 22.8.2010. Päivitetty: 2.12.2008.

Vehviläinen, J. 2002. Moniammatillinen nuorisotyö. Yksinäisten sankareiden ajasta tiimityöhön. Kauniainen: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Veijola, E. 2005. Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ja Omaura. Seurantatutkimus Omaura-toimintaan osallistuneiden elämänvaiheista 1995-2001. Helsinki: Opetusministeriö.

Vilèn, M., Leppämäki, P., & Ekström, L. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. Helsinki: WSOY oppimateriaalit.

Väestöliitto. 2010. Nuoren ahdistus. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.vaestoliitto.fi/murkun_kanssa/tietoa/mielenterveys2/nuoren_ahdistus/. Luettu: 22.6.2010.

Väestöliitto. 2010. Nuoren masennus. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.vaestoliitto.fi/murkun_kanssa/tietoa/mielenterveys2/nuoren_masennus/. Luettu: 18.6.2010.

Yleisradio Oy. 2009. Suomalaisten kouluviihtyvyyys heikkoa. Www-dokumentti. Saatavissa: http://yle.fi/alueet/keski-suomi/2009/08/suomalaisten_kouluviihtyvyyys_heikkoa_933287.html. Luettu: 21.8.2010. Päivitetty: 17.8.2009.

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Organisaatio, jolle anomus osoitetaan Keski-Pohjanmaan
koulutusyhtymä

Vastuhenkilö organisaatiossa Päivi Hakola

Tutkimusluvan anoja(t) Jonna Peltola | Carola Lindvall

Osoite Tervahaudant.15, Kälvä | Seljeksent.54, Alaveteli

Puhelin 040-7458466 | 050-5613685

Sähköpostiosoite jonna.peltola@cop.fi | carola.lindvall@cop.fi

Tutkimuksen nimi ATSA-asuminen tuettuna, saavutuksena
ammatti. Nuorten kokemukset ja kehittämissideat.

Tutkimuksen tarkoitus Kehittää ATSA:n toimintaa paremmin
nuorten tarpeita vastaavaksi.

Tutkimuksen kohderyhmä ATSA:lla tällä hetkellä asuvat nuoret
ja heidän vanhempansa.

Aineiston keruun arvioitu ajankohta Helmikuu 2010

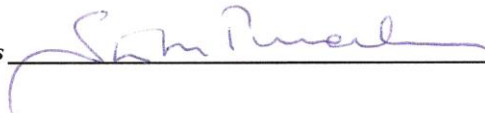
Tutkimusmenetelmä Puolistrukturoidut kyselylomakkeet

Tutkimussuunnitelma hyväksytty 11 / 11 20 09

Tutkimuksen ohjaaja Juha Pekola

Lupa myönnetään
 paikka Kokkola aika 31 / 1 20 10

anomuksen mukaisesti muutosehdotuksin hylätty

Luvanmyöntäjän allekirjoitus

LIITTEET Tutkimussuunnitelma
 Kysely/haastattelulomake
 Muut liitteet, mitkä _____

1. TAUSTAT

1.1 Ikä: _____

1.2 Mistä syistä olet mukana ATSA:n toiminnassa?

(Voit rastittaa useamman kohdan. Tarkennus tyhjille riveille, jos haluaa)

- kouluvaikeudet
- vapaa-aika (ystävät, harrastukset, elämänhallinta)
- päihteidenkäyttö
- perhe
- käyttäytyminen
- sairaus
- muu, mikä? _____

1.3 Mitä Sinun mielestäsi hyvinvointi on?

1.4 Mitkä asiat koet elämässäsi olevan hyvin?

2. KOULU

2.1 Viihdytkö koulussa?

- kyllä, miksi? _____
- ei, miksi? _____

2.2 Kiinnostaako ala jota opiskelet?

- kyllä, miksi? _____
- ei, miksi? _____
- opiskelen kymppiluokalla

2.3 Onko ATSA vaikuttanut asenteeseesi tai tapoihisi koulunkäynnin suhteen?

- kyllä
- ei

2.4 Miten ATSA on vaikuttanut asenteeseesi tai tapoihisi koulunkäynnin suhteen?

2.5 Ajatteletko jatkavasi opintoja valmistuttuasi ammattiin?

- kyllä, miksi? _____
- ei, miksi? _____

3. VAPAA – AIKA

3.1 Kenen kanssa vietät eniten vapaa-aikasi? (Merkitse numeroilla 1 – 4, eli 1 = eniten, 4 = vähiten)

- _ ystävät
- _ perhe /sukulaiset
- _ tyttö – tai poikaystävä
- _ yksin

3.2 Miten käytät vapaa-aikaasi?

3.3 Miten haluaisit muuttaa vapaa-ajankäyttöäsi?

4. ATSA

4.1 Minkälaisia ennakko-odotuksia Sinulla oli ennen asuntolaan tuloasi?

4.2 Miten ne ovat toteutuneet?

4.3 Miten tulet toimeen muiden ATSA:n asukkaiden kanssa?

4.4 Oletko viihtynyt ATSA:lla?

- kyllä
- ei

4.5 Mitä asioita olet kokenut hyvänä?

4.6 Mitä asioita olet kokenut huonona?

4.7 Mihin olet tyytyväinen ATSA:n tiloissa?

- keittiö
- ruokailutila
- WC – ja peseytymistilat
- yhteinen olohuone alakerrassa
- yhteiset tilat poikien /tyttöjen solussa?
- oma huone

Kerro lähemmin halutessasi

4.8 Mihin et ole tyytyväinen ATSA:n tiloissa?

- keittiö
- ruokailutila
- WC – ja peseytymistilat
- yhteinen olohuone alakerrassa
- yhteiset tilat poikien /tyttöjen solussa?
- oma huone

Kerro lähemmin halutessasi

4.9 Millä tavoin yhteistyö ATSA:n työntekijöiden ja muiden tahojen (esim. opettajat, koulukuraattori, psykiatrinen poliklinikka, vanhemmat) välillä toimii?

4.10 Haluatko vaikuttaa ATSA:lla järjestettävään toimintaan?

- kyllä, mihin _____
- ei

4.11 Miten ATSA on tähän mennessä vaikuttanut elämääsi?

4.12 Miten toivot ATSA:n vaikuttavan jatkossa omaan elämääsi?

4.13 Jos olet muualta kuin Kokkolasta, oletko saanut riittävästi ohjausta ja tietoa Kokkolasta?

kyllä

ei, missä asioissa olisit toivonut saavasi enemmän tietoa?

4.14 Miten työntekijät ovat ottaneet Sinut vastaan?

4.15 Koetko, että Sinua ja elämäntilannettasi ymmärretään ATSA:lla?

kyllä, miten? _____

ei, miten? _____

5. TULEVAISUUS

5.1 Mitä toivot tulevaisuudeltasi?

5.2 Millaisia tulevaisuuden suunnitelmia Sinulla on?

KIITOS VASTAUKSISTASI!

Carola & Jonna

Hei ATSA:ssa mukana olevan nuoren vanhempi!

Olemme kaksi sosionomi – opiskelijaa Keski – Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä ATSA:sta. Työmme tarkoituksena on kehittää ATSA:n toimintaa vastaamaan paremmin nuorten tarpeisiin. Tavoitteenamme on viedä ATSA:n työntekijöille tietoa nuorten tarpeista, jotta he voivat hyödyntää tutkimustuloksiamme käytännössä. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi kartoitamme nuorten elämäntilannetta, kokemuksia ja toiveita kyselylomakkeiden avulla, jotka osoitamme ATSA:ssa mukana oleville nuorille.

Yhteistyö nuorten vanhempien ja ATSA:n työntekijöiden välillä on oleellinen tekijä nuorten tarpeiden saavuttamiseksi. Selvittääksemme tämän yhteistyön toteutumista pyydämme, että vastaatte ohessa olevaan kyselyyn ja autatte työmme tavoitteiden toteutumisessa. Vastaukset käsittelemme luottamuksellisesti. Vastattuanne kyselyyn, laittakaa se ohessa olevaan kirjekuoreen ja postittakaa vastauksenne meille 22.2.2010 mennessä.

Keski – Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa työtämme ohjaa:

Juha Pekola

Puh: 06-8254282 tai 044-7250599

Sähköposti: juha.pekola@cou.fi

Terveisin,

Carola Lindvall

Jonna Peltola

1. Mistä saitte tiedon ATSA:sta?

2. Saitteko aluksi tarpeeksi tietoa ATSA:sta?

3. Miten mielestänne yhteistyö Teidän ja ATSA:n työntekijöiden välillä toimii?

4. Saatteko tarpeeksi tietoa lapsenne arjesta ja sen muutoksista?

5. Haluatteko vaikuttaa lapsenne elämään ATSA:lla?

Kyllä, missä asioissa?

Ei

6. Jos vastasitte kyllä, annetaanko tähän mahdollisuus?

Kyllä, millä tavoin?

Ei, millä tavoin?

7. Oletteko huomanneet joitain muutoksia lapsessanne ATSA:ssa mukana olon aikana?
(esim. koulunkäynti, käyttäytyminen, vapaa-aika...)
